

Յ. ՎԱՐԴՈՎ

ԽՌԻԻՔ ՀՈԳԻՈՅՄ

Կ Ա Մ

Արեւելեան Ժողովրդային Երգարան

Երբ գայ ամանն, լեռ, ձոր ու դաշտ ծաղիկ ծընին գոյնըգոյն,
Մարդիկ անկէ բուրմունք քաղեն, մեղուն մեղրը, օձն ալ բոյն :

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԿՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՎԱՀՏԱՏԼԵԱՆ

(Արամեան)

1888

Ասե՛ն իրաւով հեղինակին վերապահուած են

633
A II 17 24225
67370

A II
67340

Ն Ա Խ Ե Ր Գ

(Տ Ի Վ Ա Ն)

Փնո՛ւք քեզ Աստուած, Աստուած արդար, ո՛վ մարդասէր եւ անճառ
Որ շնորհեցիք ինձ յարասել կամք, սէր եւ սիրս խանդավառ .

Կարողութիւն շնորհէ՛ անվրէ՛յ գրլուխ հանել այս գործս ալ,
Ո՛չ քէ խոցեալ սիրքս կրկին խոցոսելու տալ պատճառ :

Իմ առաջին պատճառ է մաղթել երջանկութիւն յարասել,
Հրեճակազարմ ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ Թագաւորիս Վեհափառ .

Այս բարեխնամ ինճնակալըն փայլեցուցիք զերբ արեւ,
Որ փարասեց մեր սրտերէն վաս օրերու սուզն ու սառ :

Այս արեայից Արեայն գօրեղ անխրսիք մեզ պարգեւեց,
Տրգիտութեան խաւարին դէմ, զէնք՝ գիտութեան շահ պայծառ :

Ո՞վ իւր վրճաց դարման խընդրեց եւ նորա ճարն չի գրտաւ .
Պատշապանն որբոց, Հայրն աղբասաց՝ Վե՛ՀԱՊԵՏՆ ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ :

Պարկեճութիւն անձնաւորեալ, առաքինի եւ խոհեմ,
Հաւատարիմ հպատակացն համար մի սիրս սիրավառ :

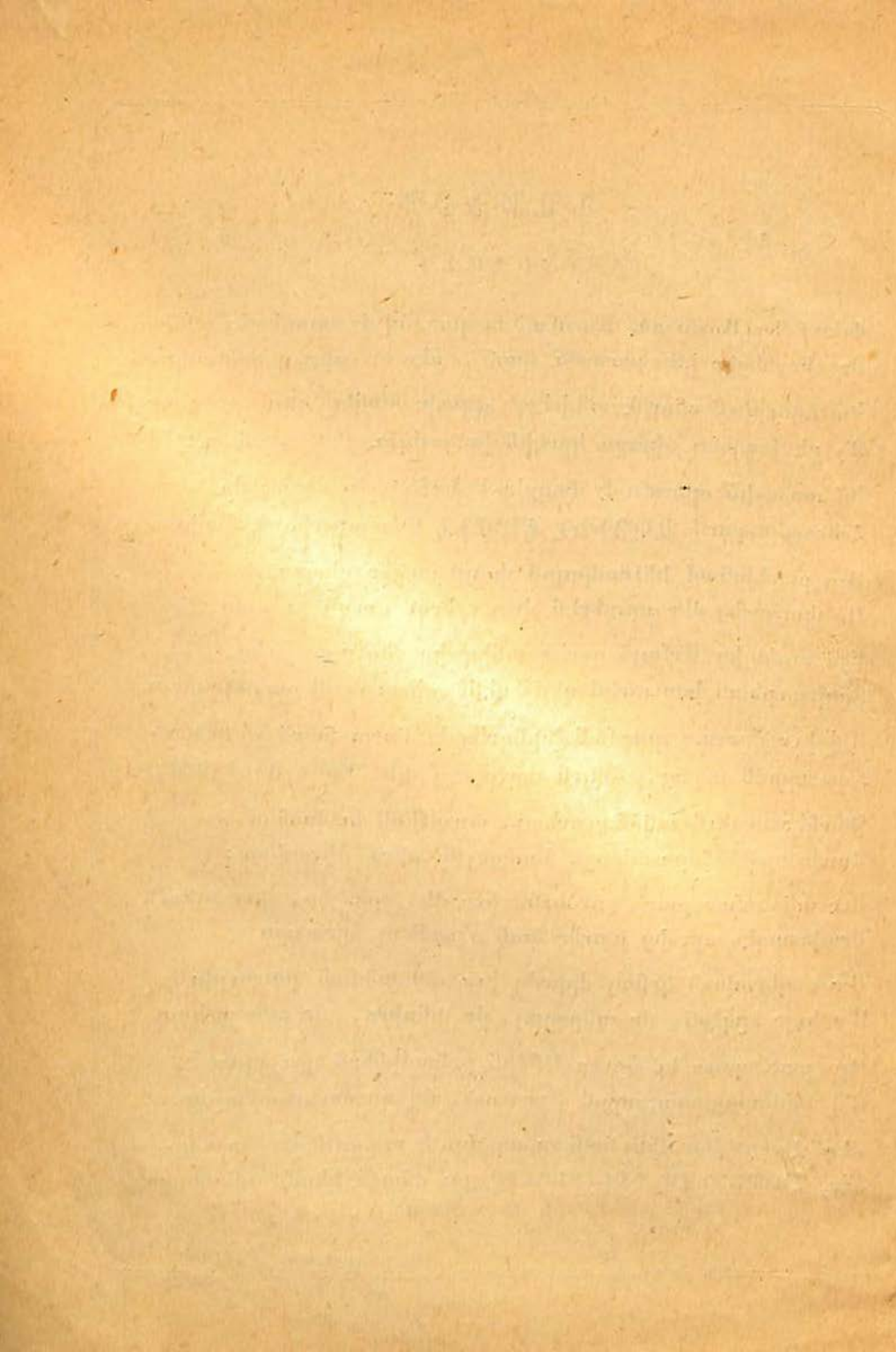
Իւր անհամար բարի գործերն, իւր վեճ պատկեր, իւր անուն,
Երախտագէտ սրտից խորեւ կան դրոճեալ հրբասառ :

Ո՞ր ապերախսն կրնայ ժրխեյ իւր անսահման բարութիւն,
Ո՞ր կոյր տրգէտն, ո՞ր անըզգայ, ո՞ր անսիրս, ո՞ր անպատկառ :

Այս բարեպատճ եւ սուրբ Անձին բճնամիներն դու պատճէ,
Ո՞վ անմեղաց պատշապան Աստուած, ո՛վ դասաւոր անաչառ :

Հէ՛զ Վարդուխս միճոս հանապազ այս է աղօթքն ջերմեռանդ . —
Տէ՛ր, ՀԱՅՐԱԽՆԱՄ ԻՆՔՆԱԿԱՒԻՍ դու շնորհէ՛ կեանք անըստառ :

ԽՌԻՒՔ ՀՈԳԻՈՅՍ

ՏԻՎԱՆ ԵՂԱՆՍԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԵՐԴԵՐ

Ա.

Ի՞նչ փորձանք ես արարածոց դըլխուն, փաղեկ (*) անպատկառ,
Դու որ ամբողջ ըզքեզ պատուող հիւրերդ կընես հէգ, թըշուառ:

Հիւրսիրութեան կանոններն այն աստիճան պըղծես որ,
Յարկդ այցելող մէկն անգամ մ'ալքեզ չի պատուեր անպատճառ:

Վայ անոր որ շունչ, ըզգացում առած յարկըդ ոտք կոխեց.
Դու զինքն անթիւ ձեւի փոխես և հանդիստ չ'ես տար իսպառ:

Հուրը, ջուրը, քարը, հողը, մետաղներն իսկ ձեռքիդ մէջ
Կը տանջըւին տըգիտարար հլու, հնազանդ, անբարբառ:

Անդառնալի վըճռոյդ ներքեւ կը ճընշըւին անխըտիր
Թէ ծաղիկըն գեռաբողբոջ, թէ նորատունկ և թէ ծառ:

Յորենի մէկ հատիկն անգամ այն աստիճան կը տանջես
Որ, թէ խօսիլ գիտնար՝ իսկոյն պիտ' բողբէր քեզ չուառ:

Խեղճն ատեն մը, իբրը մեռեալ, հողին ներքեւ կը նընջէ,
Զինք զոհելով՝ բերէ անթիւ սերունդ ատօք և կայտառ:

Ասոնք հաղիւ արեւ տեսած՝ գարնան զեփիւռ շընչէին,
Նոր տանջանաց ենթարկելու կուգայ մանգաղն անաչառ:

(*) Փէլէկ:

կը զըտէ կալն, աղօրին ալ փոշիներու պէս կ'աղայ,
լաւ կը թըրեն, թըթուեցընեն, նետեն փուռն հըրաւառ :
Ինչ կարծես որ հոս լըմընցան հէգ ցորենի տառապանք .
Դեռ անհամար քաշելիքներ, որք չեն գըրուիր բառ առ բառ :
Թըռչունք, սողունք, չորքոտանիք անշուշտ քիչ մ'ալ աւելի
կը տանջըլին քո յարկին տակ, մինչև իյնան շընչասպառ,
Իսկ մարդը, զոր արարածոց գերագոյնը համարիմք . . .
Պէտք էր կոչել Թըշուառու թիւն անձնառորեսչ՝ զայս կաճառ :
Աշխարհ եկած օրէն մինչեւ գերեզմանի սեւ դուռը ,
Ուզէ չ'ուզէ պիտի տոկայ պատգամներուդ քո յամառ :
Սա ունի եօթն ըզգայարանք, պատճառ միլիոն աղետից,
Մէկ քանի ալ վերայեալ բառ՝ միտքն յօրինեց սընափառ .
Դու ալ ասոնց այս ընթացքէն անշուշտ օգուտ քաղելով,
Անգըթաբար կը չարչարես, չ'ես ցուցուներ օր պայծառ :
Ով որ փափուկ սիրտ կը կրէ, զայն աւելի կը տանջես .
Այս է անգութ քո տըրիտուր, — ճերմակ ճակտի միշտ սև տառ :
Դարձեալ ինչ մեծ երանութիւն՝ թէ կեանքն հոս վերջանար .
Բայց վախնամ թէ մահու ընէ վերջն ալ ունիմք մի մեծ մաքառ :
Ս'հ, իրականն ինձ ահ աղդեց, ուստի մըտայ այն աշխարհն ,
Ուր փայլ մ'առաւ երազներով հէգ՝ Վարդոյիս կեանքն ժանգառ :

ՄԻԻՖՐԷՏ ԿԱՍ ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Մ Ի Ա Կ

Զըրկեցիր զիս ըսփոփանքէս, ո՛վ սապատող դու փաղեկ,
Անոր համար հարկաւ ես ալ չի պիտ' ըսեմ՝ քեզ աղէկ :

Բ .

Աշխարհ եղած օրէն ցայսօր յառաջ կ'երթայ ամէն օր
Դէպ ի այն կէտ նպատակին, որ հայթայթէ մարդուս նոր...

Երջանկու թիւն... այդ չեմ կարծեր. թըշուառու թիւն... այդ ալ չէ,
Այլ պէտքերու նոր առիթներ, աշխատութեանց ջանք հըզօր:

Ուստի այն որ մարդ եմ կ'ըսէ՝ այս ընդհանուր օրէնքին
Պարտաւոր է հընազանդել անխըտիր և կորակօր:

Այս խըթան մ'է, որ կը մըղէ մարդըս դէպ ի գիտութիւն.
Վայ այն մարդուն, որ ի բընէ քառանկիւն է, ո՛չ կըլօր:

Փառք Արարչին, դու խելք ունիս, կազմուածքդ ալ առոյգ է.
Ի՞նչ գործելու ջանադիր ես, ո՛վ մարդկութեան խելճ հատօր:

Օրը ժամ մը ներկայդ խորհիս, ապագայդ հինգ ժամխորհէ.
Ներկայդ ահա աչքիդ դէմն է, իսկ ապագայդ՝ խոր է, խոր:

Ո՛չ արհեստ մը ձեռք անցուցիր, ո՛չ գիտութեանց տեղեակ ես.
Ուրեմն օ՛ն ի վառարան կամ դուն և կամ ծառ մը չօր:

Ո՛չ մանկիկ, ո՛չ անդամալոյծ ես որ օտարն քեզ հոգայ.
Ճոխութեանց վարժ, զրկանք կրող մուրացկան մ'ես անսովօր:

Գէշն այն է որ դու բան մը չես, բանի մըն ալ չես հաւնիր.
Յարուցանես քու օգուտըդ խորհող մարդուն դէմ ժըխտօր:

Սա խօսքերը քեզ կը գըրեմ, բայց անօգուտ, լաւ գիտեմ.
Իսկ ես ինձի, իմ խելքովըս, կը կատարեմ պարտք մը հօր:

Վարդո՞ւյ, պատուէ սա քերթուածըդ. եթէ մէկուն ձեռքն անցնի,
Քեզ պիտ' կարծէ վարժապետ մը՝ դէր, կարմիր քիթ ու մեծ փօր:

Գ .

Ինքնիրեն համար ամեն մարդ ալ իմաստասէր է
Բայց փորձէ, տեսնես, ճշմարտութեան շաւղէն կասեր է :

Անարժան է այն մարդ կոչուելու որ սիրտ չըկրեր,
Բուն մարդ այն է որ անձնաւորեալ նոյն ինքըն սէր է :

Հին մարդուն ճակտին արատ բերին նոր շահախնդիրք,
Մեղք այն մարդուն որ յանձնապաստան և մարդասէր է :

Մենք գիտէինք որ մարդկութիւնը լոյսէն կախորժի .
Տեսէք մութին մէջ ի՛նչ սրտերէ արիւն հոսեր է :

Խոր տրդիտութեան ատեն կայէն Աբէլն սպաննեց,
Այսօր նախանձը ի՛նչ Աբէլներ զրկեց հարսերէ :

Խտրութիւնն ազգաց մանդաղ դարձաւ ոմանց ձեռքին մէջ,
Կը հնձեն զիրար, չեն հարցըներ այս երբ բուսեր է :

Ի՛նչ է այս, աշխարհ իրար անցած զիրար կողոպտեն,
Մարդըս գիտութեանն թէ չարութեան զենիթն հասեր է :

Փոսուռայ (*) տեսնեն վատեր կան որ կրննկ կը կանչեն
Մեր մէջ կրակն ալ մարելու ջանք ո՞վ ո՞ւր տեսեր է .

Արդէն կեանքերնիս թշուառութեանց շարք մը դարձուցինք
Ամեն օր հասած փորձանքներն ալ նոր նոր դասեր է :

Մարդս բանական կենդանի մ'է բայց խօսք չը լսեր,
Եթէ խօսք լըսէր պէտք եղածը շատ մարդ խօսեր է :

Քեզ չիյնար վարդոյն՝ այսպէս տարտամ խնդիրներ լուծել
Դու խօսք բաց միայն վարդ այտերէ, ոսկի վարսերէ :

Մ Ի Ա Կ

Թէ կուզես՝ խօսքըս ըստ հաճոյից դու սխալ մեկնէ,
Ես ալ քեզ համար պիտի ըսեմ սա խեղդին մէկն է :

(*) Աթէշ պէտնի :

Դ .

Ի՞նչ կը փախչիս ասանկ ինձմէ, հըրապուրիչ աննըման,
Դու որ գըրկէս չէիր զառուեր գիշերն ի բուն, օրն լըման :

Նարինջներուդ բուրմունքը դեռ քըթէս դունչէս կը բուրէ .
Ի՞նչպէս մոռնամ ինձ ցըցուցած սէրըդ անհուն, անսահման :

Դու զիս յաւերժ քեզ գերեցիր, այսօր սէրըս կը մերժես .
Տիրուհւոյ մը արատ է այս, ո՞վ պարտուցըդ անժաման :

Փափագեցայ իմ սիրավառ հոգիս գիրկըդ աւանդել .
Ո՞վ անողորմ, անգըթաբար չի տուիր ինձ այս հրաման :

Աչքըս հոսեց հեղեղի պէս արիւնախառն արտասուք,
Բայց չիկըցաւ քեզ համոզել, սուրբ ըղգացմանցս սուրբ թարգման
Բոլոր կեանքըս թըչուառութեանց շարք մընէր, շատ լաւ գիտես,
Յաւ մըն ալ դո՛ւ աւելցուցիր իմ ցաւերուս անդարման .

Արփիագեղ դէմքիդ վըրայ փայլին սեւուկ պիտակներ,
Պարտիմ՝ յիշել խաւար աստղըս, պատճառ չի կայ վարանման :

Իմ պաշտելի հըրեշտակըս զիս զոհեր է, բայց որո՞ց . . .
Ա՛հ, բիւր զարմանք, այնպիսեաց որ չեն արժեր իւր օտնաման :

Գոնէ կորի՛ր, անգամ մըն ալ մի՛ երեւնար աչքերուս,
Սիրտըս արեան գետ կը հոսէ, երբ դիմացըս կուգաս ման :

Ինձ ըսին թէ՛ ցոփակեաց կինն ըստակ կուզէ, ոչ թէ սէր .
Դըժբաղդաբար ես այս փորձը տեսայ աչացս յանդիման :

Կենացս աշունն հասաւ, լըռէ՛, սըգազգեաց սիրտ, զերթ սոխակ,
Անգութ փաղեկն թո՛ղ պատրաստէ հէգ վարդոյնիս գերեզման :

Մ Ի Ա Կ

Սիրէ՛ դայն որ քեզ կը սիրէ, եթէ հողի հաւսար է .
Մի՛ սիրեր քեզ չի սիրողըն, եթէ նոյն իսկ կեսար է :

Ե .

Սըրտապատառ աղաղակներս հասան ականջդ վերջապէս,
Որ հոս եկար, բըռնութեանց դէմ մաքառելով քաջապէս :

Ո՛հ, չէ, դիտեմ, արցունքներըս այնչափ թացին այս վայրերն,
Որ հասուցին սիրուն, քընքուշ ծայրիկըդ անմիջապէս :

Յուսահատած էի կեանքէս, տեսութենէդ զըրկուած ,
Չէի յուսար, անգամ մըն ալ, քեզ տեսնել առողջապէս :

Երազ պիտի համարէի այս երջանիկ դիպուածը,
Եթէ երբեք մէկ վայրկեան մը նընջէի վայելչապէս :

Ե՛կ, ըսփոփէ տարփաւորըդ, դու ես դարման ցաւերուս,
Մեզ նախանձող վատ թըշնամիք թո՛ղ մըռընչեն արջապէս :

Վարդով կեանքըս՝ բաժանմամբըդ, փուշու տատասկ դարձուցիր .
Սըրտիս բացած վէրքըդ փութան դարմաններու լըրջապէս :

ՏԻՎԱՆ ԲՈՒՊԱՅԻՒ ՎՐԱՅ ԶՍՓՈՒԱԾ ԵՐԳԵՐ

Ա.

Մատաղ ըլլամ, մատաղ աղջիկ, քուկին մատղաշ հասակիդ, Գրնքուշ դէմքիդ, սեւուկ աչքիդ, զոյգ մը սեւուկ պիտակիդ, Արդէն խոցեց փափուկ սիրտըս թարթիչներըդ նետի պէս, Սեւ յծնքերըդ մի՛ պըռըստեր ի սէր գանգուր դիտակիդ :

Առանց քեզի ես վայրկեան մը կեանքիս մէջ չեմ հեշտանար. Լոյս երեսըդ ի՞նչ անուշ է, դիտելով չեմ կըշտանար. Թէ չըլացեալ աչերս արցունք թափեն՝ դու մի՛ վըշտանար. Կ'արժէ որ ես զո՞հ ըլլամ քեզ, գերազանցն ես տեսակիդ :

Գու ես կեանքըս, անձըս, հոգիս, դու ես երկու աչքիս լոյսն, Գու ես գանձըս, երջանկութիւնս, տարփաւորիս միակ յոյսն. Վարպեա որսորդ, օգուտ չըրաւ հէգ կաքաւիս աշխոյժ խոյսն, Մէկ նայուածքըդ որսաց, նետեց մինչ յատակըն պայ՛սակիդ :

Նազանքներըդ անթիւ հաճոյք կը պատճառեն թըշուառիս. Ուզածիդ չափ զիս չարչարէ, պէտք չէ երբեք պատկառիս. Բայց դու ինչո՞ւ, ազնիւ սոխակ, ասդիս անդին կը թառիս, Դանդաղ դանդաղ կը մտենաս պատրաստ Վարդոյ՛ պսակիդ :

Տառապանաց աշխարհիս մէջ քաշածըս ո՞վ քաշեր է .

Գու ալ վիշտըս մ'աւելցըներ, արդէն սիրտըս մաշեր է .

Գե՞նէ սիրուիլ յուսալով ես քեզ սիրեցի, նազելիս,

Գու մտրեցիր յուսոյ լապտերս, աշխարհ աչքիս գիչեր է :

Աղեղանման յօնքէդ թըռած թարթիչներըդ պատուեցին
Նետերու պէս, տըկար կուրծքըս, տե՛ս, արինս ըսպառեցին...
Ազգու նայուածքդ անչէ՛ջ հուր մը սըրտիս խորը վառեցին,
Աչքէս թափուած արցունքներէն արտեւանունքս խաշեր է :

Պիտակներըդ լոյս երեսիդ փայլ մ'են տուեր նորատունկ,
Հերըդ վըզիս շըղթայեցիր, ցըցունքներըդ բուրեն խունկ .
Սա վարդադոյն շըրթունքներէդ օր մը ըրաւ սէրն փախցունկ,
Տե՛ս, այդ բառը կացին դարձաւ, տըկար անձըս տաշեր է :

Բա՛ւ տառապանք, ե՛կ գիշեր մը գինւոյ դաւաթներ բաղխենք,
Մեզ նախանձող վատ թըշնամեաց գըլուխներն ջախջախենք .
Առտըւան դէմերածիշտներն ալդուրս հանենք, դուռնաղխենք .
Վարդոյ պսակ կապենք օր մը՝ ազատ ըլլանք փուշերէ :

Գ .

Նաղելիս, քեզ տասն օր առաջ տեսայ դեռ քրնքուշ էիր,
Ի՛նչու այսպէս նիհարցեր ես, արդէն կըլտր թուշ էիր .
Ո՛հ, իմացայ ո՛ւր անցուցիր ինձմէ գողցած ժամերըդ .
« Նիզակը պարկը չի սըղմիր » առածին անցուշ էիր :

Քեզ կարծելով պարկեշտասուն՝ տեսութեամբըդ հեշտացայ,
Բայց լըսեցի վարած կեանքըդ, ճըշմարիտ շատ վըշտացայ,
Ա՛լ մի՛ ծախսեր ինձի բերան, նազերէդ ալ կըշտացայ .
Մե՛զք օր առաջ ա՛յքիս այնչափ անմեղ, արդար խառշ էիր :

Պար՛հանդիսի խըցիկները վատութեանըդ վըկայ են .
Անգըթաբար զիս մատնեցիր, այնպէս չէ՞ մի, վատ կայէն,
Բայց արդէն քեզ սիրողներն ալ ցաւուցըս ենթակայ են,
Քանզի ինչպէս հիմայ անոնց, նոյնպէս ինձ անուշ էիր :

Աւանդ, թըշուան հոգի, ո՞վ քեզ այս ամանները չափեց,
Ո՛հ, դու անմեղ դառնուկ մ'էիր, մեղք որ գայլը քեզ խաբեց...
Վերջ տուր ողբիդ, ո՞վ բեկեալ սիրտ, աչքըդ արցունք բաւ թափեց
Զի դու վարդոյն անուան ներքեւ վատաց աչքին փուշ էիր:

Դ.

Սա վատ երկրիս վըրայ ես ալ որչափ թըշուառ ապրեցայ,
Զիս անողորմ բաղդըս խաբեց, միշտ կըրակը այրեցայ.
Յողդողդէ մը գերի եղայ, կարծեւով իմ Տիրուհիս,
Աշխարհ աչքիս բանտ մը դարձուց, ճրագի պէս մարեցայ...:

Որու որ իմ սիրտըս բացի, վէրքիս դարման խընդրեցի,
Շատ գիշերներ տառապելու չափ թոյն անկէ ընթրեցի...
Մութ վիճակիս լոյս, առաջնորդ փայլուն աստղ մը ընտրեցի.
Նա ալ ասուպ մ'եղեր, թըռան, բաղդիս պէս խաւարեցայ:

Դեռ ի՞նչ կուզես ինձմէ անգութ, ո՞վ անողոք ճակտիս գիր,
Ըսպաններ զիս, գո՛հ եղիր, գնա՛ ճերմակ ձորձ հագիր.
Բայց անէծքըս քեզ պիտ' հասնին, ո՛ւր որ կուզես՝ հոն թաքիր,
Զի զիս գերի ըրիր անոր՝ որու որ ես փարեցայ:

Վարդոյն փունջեր շատ կապեցի յուսոյ պարտէղներուս մէջ,
Մինչդեռ բաղդըս սոխակի պէս կ'երգէր, կ'ընէր ել եւ էջ,
Բայց իրականն իմ հոգւոյս մէջ վառեց կըրակ մը անչէջ,
Որ փըշալից կեանքէս զըզուած՝ մահուան սիրահարեցայ:

Մ Ի Ա Կ

Անձկալիդ իմ թըշուառութիւն, կենացս ընկեր անբաժան,
Մի թողուր զիս որ չըլլամ գէթ մարդ կոչուելու անարժան:

Ե .

Արիւնարբու թշնամիներ որչափ ալ մեզ անջատեն ,
Գիտցիր, հոգիս, որ գերիդ եմ, ինչպէս որ ես Տիրուհիս,
Իրաւ է որ բազդըս քեզ ինձ նըւիրեց քիչ մը ատեն,
Բայց այս տարտամ կենացըս միշտ կարեւոր ես, Տիրուհիս :

Դու զիս տանջէ կամ մեծարէ , ինչ որ կ'ուզես՝ այն ըրէ .
Եթէ կ'ուզես՝ խեղճըս, միտքըս, սիրտըս ցիր ու ցան ըրէ .
Բայց գիտցիր որ այս ըրածըդ թըշուառիս շատ ծանրը է ,
Որովհետեւ բեկեալ սըրտիս մի հատոր ես, Տիրուհիս :

Դու թըշնամեաց համոզուելով՝ կ'ոխտեցիր իմ սէրըս .
Ձըգելով զիս անմըխիթար՝ փըճացուցիր յոյսերըս ,
Ալ դործ չ'ունիմ, լաց, հառաչանք, ողբ ու կոծ են դասերըս,
Իսկ դու յողդողդ վիճակիդ մէջ բազդաւոր ես, Տիրուհիս :

Ես յօժար եմ, թո՛ղ փութացնէ արդար Աստուած իմ մահըս ,
Գանի որ դու , անգնութ ոգի, մըտիկ չ'ըրբիր իմ անըս .
Հիմայ Վարդոյ՝ զարդարուած էր հարսանեկան իմ ջահըս .
Բայց ինչ ընեմ, վատ բազդիս պէս կամակոր ես , Տիրուհիս :

Զ .

Երբ օձիքըս ձեռքըդ անցաւ՝ թո՛ղ մեռնէի այն օրէն ,
Երջանկութեանց վատ թըշնամի , թըշուառութեանց տընօրէն ,
Անմարելի կըրակներով դու վառեցիր զիս նօրէն :

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ (Նագարաք)

Ի՞նչ անջատում, բայց սրտակեղ: ո՞վ բաժանում անօրէն, ...

Արիւնախառն յորդ արտասոււքս դու էիր գետ դարձնողն ,
Գերեզմանիս քարը դու ես այժմ գըլխիս բարձ ընողն ,
Զոհըդ ըլլալս տեղեկացաւ հէգ վիճակըս հարցնողն :

Շատ հեղ մահը միջնորդ կ'ընտրես՝ դերըդ խաղալու համար ,
Իսկ երբեմն ալ՝ պանդըխտութիւնն տառապանօք անհամար ,
Բայց սեղեխի պատճառած անհն դըղըրդէ երկնից կամար :

Խաղալիկ մը դարձաւ արդէն յուզման ձեռքին մէջ կեանքըս ,
Դու ալ կերպ կերպ դարձուածքներով փըճացուցիր իմ ջանքըս
Հարուածներուդ դէմ խորհելով՝ պայթեցաւ Վարդով՝ գանկըս :

Մ Ի Ա Կ

Դաժան բաղդըս չի կամեցաւ ինձ վիճակ մը բարելաւ ,
Աշխարհ աչքէս արտասուացըս կաթիլներուն պէս ելաւ :

Է.

Ո՛վ պատանի կամ օրիորդ , սա քերթուածըս սովորէ գոց ,
Կրկն՝ ամէն օր յետ աղօթքիդ , որ չի խաբուիս իբր անփորձ ,
Իրաւ է որ օգնական մը պէտք է ամէն անհատի ,
Բայց օգնական կամ լըծակից , ո՛չ թէ օձ կամ սըրտի խոց :

Պըսակի Սուրբ խորհուրդը լաւ քըննէ , մ'ըլլար անկատար ,
Աշխարհ գիտցած աշխարհըդ չ'է , ընտրութեան մէջ լեր ճարտար ,
Թէ վայրկեան մը սըխալեցար՝ մէկ վիշտ մը չ'է , բիւր գըտար ,
Զի դարուս մէջ ամուսնութիւնն դարձաւ անչէջ մի հընոց :

Մ'ըլլար այն հարս փեսին պէս որ տըռփանքըն սէր կը կարծէ ,
Զորս օր վերջն ալ ճըշմարտութեան խայթեր սիրտը կը կըրծէ .
Լաւ գիտցիր որ Աստուած սէր է , Սէրն հըրաչքներ կը դործէ ,
Իսկ արեւփանքըն հուր տաչեզի : ոյժ չ'ունի , լոկ ունի բոց :

Հիմենեան ջահն պիտի պարզէր մարդուն ներկայն, ապագայն,
իսկ քրքրմապետն՝ անհոգ, անփոյթ լաբիւրինթոս դարձուց զայն
Վայ այն մարդուն որ չ'ունեցաւ Վարդաշխ պէս սիրա մը լայն,
Ահա՛ այն խեղճ մարդուն եղաւ պըսակըն դուռ դըժօխոց :

Մ Ի Ա Կ

Պըսակէն վերջ սէրը կուգար՝ երբ արեւը կը շըրջէր,
Հիմա աշխարհ որ կը դառնայ, նախ քան պըսակ պէտք է սէր :

ՏԻՎԱՆ ՄՈՒԽԱՄՄԷՍԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԵՐԳԵՐ

Ա

Մէկ նայուածքը կուրծքըս ծակեց, սիրտս ըրաւ կըտոր կըտոր.
Ա՛հ, չէս փութար բացած վէրքերդ դարմանել, սըրտիս հատոր.
Թարթիչներդ նետերու պէս արդէն հոգիս խոցեցին.

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Այս նորանոր հարուածներուդ ինտոր դիմանամ, ինտոր . . .
Իմ անտանելի վիճակըս զիս հողը դընէ պիտոր :

Յօժար կամօք ես Տիրուհւոյս արդէն եղած եմ դերի.
Թըշուառ անձըս ցաւերու մէջ թո՛ղ յաւիտեան դեգերի.
Բայց դու կրնաս անգութ ըլլալ, ո՛վ հըրեշտակդ իմ բարի :

Դու արեւըս, ես՝ մոլորակ, միշտ կ'ուզեմ շուրջդ շըջիլ.
Երկինք ելլես՝ կը փափագիմ իսկոյն ետեւէդ թըռչիլ,
Ես վարժեցայ կարօտովդ յորդ արտասուաց մէջ թըրջիլ.

Տարիաւորըդ ո՛ր աստիճան քու դէմըդ ըստըրկացաւ.
Բա՛ւ տառապանք պատճառեցիր, Վարդոյ՛ դէմքըս թալկացաւ.
Մինչեւ հիմայ ըրածներուդ գուցէ Աստուած բարկացաւ.

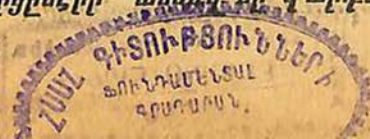
Բ.

Քնքուշ դէմքդ, ո՛վ նազելիս, վայրկեան մը չի հեռանար
Արտասուակթոր սա աչքերէս, ինչ ընեմ, չեմ դիմանար.
Այս վիշտը ինձ մա՛հ կ'ըսպառնայ, կ'ուզես մեռնիմ, ո՛վ անգութ :

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Քեզ սիրող մը ինչու պատժոյ անջատման արժանանար.
Թէ հայլիիդ հարցընէիր՝ անմեզ մը կ'արդարանար:

633
633
I
67340

Գեղածիծաղ դէմքըդ տեսայ պիտակներով անհամար,
Գինովցուցին հէգ սիրականդ, դուցէ դարձուցին յիմար,
Ո՛հ, երկնային էակ մ'ես դու, կը խորհիմ անոր համար...

Ա՛հ, փոխանակ զիս մերժելու՝ թո՛ղ հողը զիս պարտըկէր.
Բայց ի՛նչու այս բաժանումը խելքըս միտքըս դարտըկէր:
Սիրտըս այսչափ չ'էր վըշտանար ինչ ցաւ ալ որ վաստըկէր...

Այն ինչ դիւթիչ հրապուրանք էր որ վարդոյնիս խելքն առաւ.
Ի՞նչպէս չ'ողբամ այս կորուստը, զի հոգիս անձէս թըռաւ.
Ահա այսօր վերջին յոյսս ալ բեկեալ սըրտիս մէջ մեռաւ...

Մ Ի Ա Կ

Թէ կայծակ մը իջնէր գըլխուս՝ այսչափ չ'էի զարհուրեր.
Խօսք մը բոլոր անձըս կիզեց. ինչ զարհուրելի հո՛ւր էր:

Գ.

Սա մէկ խօսքըդ հէգ թըշուառըս գերի ըրաւ Տիրուհւոյդ.
— «Ո՛հ, գգուէ զիս, համբուրէ՛ զիս, արժանի եմ քու սիրոյդ...»
Եթէ այս խօսքըդ կեղծիք մ'էր... բայց չէ՛, անկարելի է,
Կամքըդ ինչ է, շիտակն ըսէ՛, ապրիմ թէ մեռնիմ ինչ փոյթ.

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Այս տարակոյսէն ազատէ թըշուառըս, ի սէր հոգւոյդ:

Սըրտիս վըրայ զեռեղեցիք թըշուառութեան ճիրանը,
Ո՛վ յուսար որ պիտի լարես ինձ համար այս դարանը.
Համբոյրով մը փակել կ'ուզես սիրականիդ բերանը,
Բայց նա կ'ըսէ, զիս լաւ լըսէ, ապրիմ թէ մեռնիմ՝ ինչ փոյթ.

Գոնէ անգամ մը մըտածէ՛, գըլխուս բերիք ինչ փորձանք...
Աչքէս վազած արցունքներըն դարձուցիր արեան յորձանք.

Դու կ'ըսես թէ՛ «Երբեք չ'ունիմ այս արկածին մէջ յանցանք»
Բայց յանցանքըն ի՞նչն է. խօսէ, ապրիմ թէ մեռնիմ՝ ի՞նչ փոյթ :

Ա՛լ բաւական զիս տանջեցիր, փոխէ ընթացքդ անառակ,
Քենէ խաբուիլս ամէն մարդու բերնին մէջ դարձաւ առակ.
Հոգ չ'եմ ըներ՝ եթէ ըլլանք երկուքս ալ խաղք խայտառակ,
Վարդոյիս սև գիրը այս է, ապրիմ թէ մեռնիմ՝ ի՞նչ փոյթ :

Մ Ի Ա Ա

«Պաղուծիւն մը եկաւ ինձի ալ չ'եմ ուզեր քեզ սիրել» —
Զայս ըսելով միթէ կ'ուզես սըրտիս հոգւոյս լաւ տիրել :

Դ.

Գիտե՛ս, անգութ, որ հոգիս գիրկդ աւանդել ուխտած էի.
Այս փափագիս շուտ հասնելու միջոց կը մըտածէի,
Մէկ մ'ալ յանկարծ բաժանման գոյժն հնչեց, գոռաց ականջիս,

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Ա

Մինչդեռ սէրըդ բիւր հաճոյքով սըրտիս մէջ կը տածէի,
Չ'էի գիտեր թըշուառ գլխուս ի՞նչ փորձանք գըտած էի :

Շընչառութիւնս հառաչանքի փոխեցիր, անսիրտ ոգի՛ն,
Հոգւոյս մէջ հուր մ'արծարծեցիր, արցունքս դարձուցիր շոգի,
Վերջին հարուածդ, տե՛ս, աւելցուց սըրտիս մէջցաւ մ'ալ թոքի,

Վատասիրտներն միանալով ուղածնուն չափ թող դաւեն,
Չ'եմ դիմանար, ես կը մեռնիմ այս անջատման խիստ ցաւէն,
Դու թըշնամեացս համոզուեցար, ո՛չ թէ վախցար համբաւէն,

Վախ, թըռուցիր ազնիւ սոխակդ, փուշերու մէջ մնացիր,
Ալ ի՞նչ կ'ապրիս, դժբաղդ Վարդոյի, մահուան քունը քնացիր. —
Դո՛ւ ալ, անխիղճ, իմ վիճակըս դառնացընել ջանացիր,

Ե.

(Մ Ի Ի Վ Է Շ Շ Ա Ն)

Ա՛հ, բաժանման հողմն զերթ խորշակ, խամբեցուց կեանքս դեռ
դաւար,
Ռահան գանգուրքդ՝ սիրուն հրեշտակ, մինչ ունէի վըզիս լար.
Իսպառ տենչանքն այրած սըրտիս վըրայ կազմեց բիւր պաւար,

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Մատն անջատման առիթ չի տար որ ինձ ըսես «Ալ մի լար»
Սա բաժանման գոյութիւնը սպառէր. ա՛հ, ինչ կ'ըլլար:

Հազարաւոր վիշտերու մէջ թըշուառ սիրտըս մաշեցաւ,
Արիւնախառն արցունքներով արտեւանունքս խաշեցաւ.
Յոյժ սիրելի՛ս. դու չ'ես ուղեր որ տարփաւորդ քաշէ ցաւ,

Կմախք դարձայ հառաչելով, ես կարօտի հիւանդ եմ.
Աշխարհ աչքէս ելաւ համբուն, արդ կը դիմեմ մահուան դէմ.
Նուաղեցայ արտասուելով. ահա՛ հողիս կ'աւանդեմ,

Ուրախ եմ որ մահն կը փըրկէ վարդոյս անվերջ տանջանքէն,
Յոյս չի մընաց ո՛չ ազգական, ո՛չ բարեկամ, ո՛չ ջանքէն.
Շիջաւ երկու աչացըս լոյսն տեսութեանըդ տենչանքէն,

Ս Ի Ա Կ

Ես կը մեռնիմ, իսկ դու ապրէ՛ երջանիկ օր տեսներու,
Հանգերձելոյն յոյսը ունիմ իմ փափազիս հասներու :

ՄԻԻՍԷՏՏԵՍ ՏԻՎԱՆԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԵՐԳԵՐ

Ա.

Ափսոս բաղդիս, հազար ափսոս, կասկածներըս իրացան,
վատ անօրէնք միանալով՝ ազնիւ սըրտիդ տիրացան.
Քու կորուստըդ կրկնապատկեց այրած սըրտիս բոցերը,
Այս գեհնինն սաստկութենէն թիթեռներն^(*) ալ սխրացան .

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Սիրտըս թափած կրակներըդ այն աստիճան զայրացան,
Ահերուս հետ կայծեր թըռան, մինչեւ երկինք բարձրացան :

Ինձ պատճառած կսկիծներըդ եղան անթիւ անգումար,
Տես, նաղելիս, տարփաւորըդ եղաւ ի սիրոյդ յիմար.
Գիշեր մը ել պատուհանը, դիտէ երկնից վեհ կամար,
Պիտի կարծես թէ անդ փայլին աստեղաց հոյլք անհամար .

Ձիս ձգեցիր յատակն այս անյուսութեան խոր փոսին.
Չեմ գիտեր թէ խիղճըդ, սիրտըդ այս մասին ինչ կը խօսին .
Կըտոր կըտոր սիրտս ու արիւնս աչերէս դուրս կը հոսին . . .
Բայց չեն կարող մարել այս հուրն՝ թէ դառնան գետ Նեղոսին .

Իմ անհերուս սաստկութենէն աշխարհներ կը տատանին,
Դու անտարբեր կեցած՝ ինչու միայն կ'անսաս սատանին .
Այս վիշտք անշուշտ վարդոյնն օր մը գերեզման պիտի տանին . . .
Ի՞նչ պատասխան պատրաստեցիր անաչառ դատաստանին .

Մ Ի Ա Կ

Տարփ անուանեալ անմարելի կըրակի մը մէջ ինկայ,
Ինձ մահուան ցուրտ գրկէն ի զատ պաղըշկելու ճար չիկայ :

(*) Բէրվանէ :

Բ .

Ի՞նչ էի ես, ի՞նչ էիր դու, ի՞նչ ըրիր զիս, ի՞նչ եղար,
Երբ վիճակըդ ինձ պատմեցիր՝ բոլոր անձըս կը դողար .
Տառապանքըդ դարմանելու ուրիշ միջոց ձեռք չ'առի,
Գընքուշ ծաղկիդ ընծայեցի փափուկ սիրտըս զերթ թաղար :

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Սուտ վիշտերըդ պատրաստեցին գըլխուս երկաթեայ վեղար,
Փոխանակ քենէ խաբուելու՝ թո՛ղ վըրաս կըրակ տեղար :

Խոռչրս, խոռչիկրս, ըսելով՝ նախ զիս հըրապուրեցիր,
Շինծու անմեղ ձեւերովըդ հոգւոյս, մարմնոյս տիրեցիր .
Վերջն յարելով իմ թշնամեացս՝ հոգիս կրակն այրեցիր,
Ինչո՞ւ, անգո՛ւթ, զիս խաբեցիր, թէ որ զիս չը սիրեցիր :

Ես հոգւոյս չափ քեզ սիրեցի, թերեւս քիչ մ'ալ աւելի,
Զիս խաբելով՝ դու մեծ մեղք մը դործեցիր անքաւելի .
Մինչ կարծեցի որ քու հոգիդ, անձըդ, սիրտըդ ցաւ է լի,
Բացի աչքըս, տեսայ յանկարծ որ չորս կողմըս դաւ է լի :

Ո՛վ Աստուած իմ, ի՞նչ հոգի կայ այս հրապուրիչ դէմքին տակ,
Անմեղութիւն թէ վատութիւն թէ դըժոխային յատակ .
Դէմքըդ Վարդոյ, պիտակներով զարդարեալ տեսայ յըստակ,
Չէի կարծեր որ միջոց են ասոնք քաղելու ըստակ :

Գ .

Գարունն հասաւ, ծաղկունք բուսան, տարփաւորաց աչքը ընյս .
Լեռ, ձոր ու դաշտ զարդարուեցան՝ սիրահարաց խըրախոյս :
Զըմեռուան սեւ օրերն անցան, ծըլէ՛ դու ալ, ազնիւ բոյս .
Սէրդ ի սըրտիս կայ անկորոյս, սիրականէդ մի տար խոյս ,

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Եկուր բացուէ կուրծքիս վըրայ ծաղկանց նըման, անմեղ կոյս,
Տարփաւորիդ հոգւոյն ազդէ կենդանութիւն նոր եւ յոյս :

Եկուր սա մօտ ձորըն իջնենք, տես հոն ինչպէս շահպըրակ,
Նարգիս, յակինթ, ոսկի նարգիս, կակաջ, շուշան ու մեխակ,
Հարսնամատն, ողկոյզ յասմիկ հոտեր բուրեն անուշակ .
Մեր անջատման վըշտանալով ճիտն է ծըռեր մանիշակ .

Յամառութիւնն աղէկ բան չ'է, խորհէ հոգիս, լաւ դատէ .
Պարահանդէմներու օգը մարդըս կեանքէն կ'անջատէ .
Իջնենք պարտէզ, բընութիւնը արուեստին հետ բաղդատէ,
Լըսէ թըռչնոց դայլայիկը, տարակոյսըդ փարատէ .

Հըրաժեշտ տուր դահիճդ եղող վատանուն բարբարոսին,
Երթանք հըրճուի'նք, թո՛ղ աչքերնէս ցնծութեան արտասուք հոսին
Թըռչունք կ'երգեն, ծաղկունք բուրեն, սոխակներն ալ կը խօսին,
Մենք ալ վարդոյ փունջեր կապենք, բարեւ մ'ալ տանք Բագոսին .

Դ .

Քո ժպիտն է, ազնիւ հրեշտակ, տարփաւորիդ լոյսն, արփին .
Քո ակնարկն է յոյս, առաջնորդ հէգիս դէպի սուրբ տարփին .
Քո շըրթունքն են որ կ'ընծայեն սիրոյ նեկտարն լիուլի,
Թէ ճաշակեն, ո՛ սիրուն կոյս, հըրեշտակներն իսկ կ'արբին ,

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Փրկէ արբշուս որ զս'հ գացի թշուառութեան սուր խարբին,
Յուսամ, պիտի յաղթես հոգիս, զիս կաշկանդող վատ քարբին :

Երբ կը ժպտիս՝ կարծես դէմքէդ անթիւ վարդեր թօթափին .
Տարիաւորներն իբր սոխակ հարկաւ շուրջըդ թարթափին .
Ինձ հակամէտ ակնարկներէդ ախոյեանք իսկ սարսափին ,
Բաղդս ու փաղեկն այս միջոցիս անշուշտ ի խոր մրափին .

Դաժան բաղդըս մինչեւ ցայսօր անդըթաբար զիս ատեց ,
Իժի ծընունդ վատի մը ձեռք բոլոր կեանքըս արատեց ,
Փնռք որ այսօր քու վարդ այտըդ սրբտիս սուգը փարատեց ,
Երբ հրաշալի նայուածքըդ ինձ ըզգաստուծիւն խըրատեց :

Արդեօք աչերս ուրախութեան արցունքն ի զո՞ւր թափեցին .
Վախնամ դու ալ զիս պիտ' խաբես , ինչպէս վատերն խաբեցին .
Բայց չէ , ալ բաւ Վարդոյիս սիրտն վըշտաց հուրեր լափեցին ,
Նախազգացմունքս , կամքս ու հողիս քեզ ինձ յարմար չափեցին :

ԳՕՇՄԱ ԵՂԱՆԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶՍՓՈՒԱԾ ԵՐԳԵՐ

Ա.

(Ա Ր Ա Պ Ա Ն)

Ունայն աշխարհիս մէջ ոչ ոք թըշուառ է .
Երջանկութիւն չի կայ, վերացեալ բառ է .
Արկածները հաշուի մ'առնենք, հոգ մ'ընենք,
Եթէ աշխարհք այրի՝ սիկառըդ վառէ :

Աշխարհային ունայն փառաց մի խարուիր,
Զափըդ գիտցիր, ամ'նէ աման մի թափուիր,
Քեզ հաւասար չ'եղողին հետ մի չափուիր,
Բարեկամութիւնը տասնեւչորս տառ է :

Մարդ չը գիտեր՝ մեզ վարողը ինչ բաղդ է,
Անոր համար ամենուն բարի մաղթէ .
Վիշտ մը ունիս, զայն գաւաթին մէջ խեղդէ,
Զար բաղդը թող ձեռքէդ օձիք պատառէ :

Գարունն եկեր, ծաղկունք ծըլեր, բուսեր են,
Բընութեան սա դիրքը անդին դասեր են .
Վարդնոյ, առանց փուշի քեզ ո՞ր տեսեր են,
Թէ կարող ես, հէգին աջըդ կարկառէ :

Բ.

(Ե Ի Ի Ր Ի Ի Ք Ա Ր Ա Պ Ա Ն)

Ո՛վ նախանձոտ եղբարք, շատ գոհ եմ որ զիս
Ձեր խելքով երջանկաց կարգը դասեր եք .

Բայց տեսէք, խորհելով միշտ իմ վիճակիս ,
Դուք ինքզինքնիդ մոռցեր, ձեզ վընասեր էք :

Երնէկ թէ ըլլայի կարծածնուդ չափ գոհ ,
Չըլլայի իրապէս թըշուառութեանց զոհ . . .
Բայց ձեր վիճակն երբ զիս առնէ մըտախոհ ,
Կ'ըսեմ՝ դուք ինձ համար զատ զատ դասեր էք :

Իմ կեանքըս թող երբեք ձեզ հոգ չը բերէ ,
Դըրսէն երեւոյթ մ'է որ ձեզ խաբեր է .
Սչքըս այնչափ գաղտնի արցունք թափեր է ,
Որ դուք այդ լըծին մէջ լողալ հասեր էք :

Անգութ փաղեկն վարդին կոթն ալ փուշ դըրաւ ,
Բայց ոչ որ վարդոյիս փուշին ուշ դըրաւ .
Իմ վիշտըս գերեզման թէ զիս ո՛ւշ դըրաւ . . .
Անոր համար որ դուք անկէ կասեր էք :

Գ .

(Բ Է Ի Է Մ)

Ո՞վ իգասէր ըսաւ ինձ համար , մինչդեռ
Տարփաւոր ըլլալըս աշխարհք իմացաւ ,
Սա անհեղեղ մարդոց կըշտամբանքներուն
Մինչեւ ցարդ սըրտիկըս ալ ի՞նչպէս դիմացաւ :

Ինձ փոյթ չ'է եթէ զիս սեղեխ կարծեցին ,
Այս կարծիքով շատեր շատ մեղք գործեցին ,
Ոմանց ալ տըռփական հուրն արծարծեցին ,
Որք խաբուած ըլլալուն կըզգան հիմայ ցաւ :

Խաբուող միամիտ մ'ալ շատ առաջ գընաց ,
Փորձութեան վայրկենին ելանք դէմ գիմաց . . .

Սա երբ բուն զգացմանցս եղաւ խորիմաց ,
Քիչ մընաց որ մարէր , այնչափ զարմացաւ :

Տասն եւ ութ տարի է աշխարհ կը խուզեմ ,
Հաւատք, Յոյս, Սէր կրող Մաթիլտ մը կ'ուզեմ . (*)
Սուտ յուսով մինչեւ երբ սրբտիկըս յուզեմ .
Միշտ խաբուած Վարդովյիս կամքն ընթարմացաւ :

Դ .

(Բ Է Ս Ի Բ Բ Է Ր Է Ս)

Այ թորքըս մաշեցաւ հառաչանքներով .
Դեռ ի՞նչ հալածես զիս , ո՞վ բաղդ իմ դաժան .
Կեանքըս սպառեցաւ բիւր տանջանքներով ,
Օր մը երջանկութեան չ'ըրիր զիս արժան :

Ամէն գործերուս մէջ դու զիս վարեցիր ,
Ոտքիս տակն ալ գաղտնի թակարդ լարեցիր .
Բարեկամ անուան տակ շուրջըս շարեցիր ,
Անհամար նախանձորդ իբրեւ վատ խուժան :

Մարդոց օգտակարն ես իրօք գործեցի ,
Անպիտան , քեզ ալ ինձ նեցուկ կարծեցի .
Չախորդութեանց դէմ միշտ սիրաբա կըրծեցի ,
Դու զիս թըշուառութեան ծախեցիր աժան :

Ո՞վ անգութ , անօրէն , անհաշտ թըշնամի ,
Սրժան չ'ըրիր զիս գեթ մէկ բարեկամի .
Հէգ Վարդովյիս ըրիր կարօտ խընամի ,
Վիշտ , ցաւ եղան կենացս ընկեր անբաժան .

(*) Ակնարկութիւն՝ Հաւատք, Յոյս, Սէր անուն Պատերախաղին մէջ սիրուհւոյ դերը կատարող Մաթիլտ առարինուծեան :

Ե .

(Խ Ո Ւ Ր Շ Ի Տ)

Բարեկամք, ձեզ պատմեմ գըլխուս եկածը,
Գուցէ մըխիթարուիմ, դադրիմ մաշելէ .
Այս կերպ վիշտ չը կրեր բաղդին փըրկածը,
Բայց ճակտիս գիրն չը դադրիր զիս տաշելէ :

Գիտէք Ադամ ինչու զոհեց դըրախտը,
Անկէ ժառանգ մընաց մեզի այս ախտը,
Եւս մըն ալ իմ դէմս հանեց չար բաղդը,
Նըպատակն աշխարհէս զիս գուրս քըշել է :

Օձը եւան խաբեց, ամէն մարդ գիտէ .
Այս ալ քովը օձ մը ունի, լաւ դիտէ .
Մին խընձոր կը ծախէ, իսկ միւսը կ'ուտէ,
Ինչո՞ւ օձը դադրի եւան յուշելէ :

Օձէն յուշուած եւան վարդողիս ըսաւ .
«Գու աղքատ ըլլալըդ ականջիս հասաւ,
Այս խընձորը այս տեղ ձըրի չի բուսաւ,
Միտքըս քեզ սիրել չ'է, ըստակ քաշել է : »

Զ .

Սիրունիկ մը տեսայ քովի փողոցը,
Չ'էք դիտեր ինչ վարպետ մէկ աղջիկ մըն է .
Մարդ կը տաշէ՝ ձեռքն է պատրաստ սըղոցը,
Կարծես թէ խընդրածը պարզ ուռձիկ մըն է :

Նազելը տեսնողը կ'ըսէ՝ թարմ բոյս է,
Խօսուածքը լըսողը կ'ըսէ թէ՛ կոյս է .

Վերջը կը հասկընաս որ պարապ յոյս է .
Զի մութին մէջ շրջող չար լըղջիկ մըն է :

Անոր տունը մըտնենք մեծ ահ ու դող է ,
Քանզի վըտանգներու ցոյցքով խաբող է .
Ասի սիրտ չի կըրեր , խընդրածը փող է ,
Հոգիդ ալ տաս՝ վարձքըդ մէկ պաշիկ մըն է :

Վարդով պարտեզներ կան քիչ մը վարօքը ,
Հոն գնա՛ , կը գըտնես անոր տարօքը ,
Նազուհիներ վըխտան վարուց բարօքը ,
Սա շատ սիրող ունի , մին չար չիք մըն է :

Է.

(Թ Է Զ Ն Ի Ս)

Մէրը սերէն տարբեր անոր համար է .
Զի սէրն իր մէջ ունի իրեն համար է .
Ով ազնիւ է՝ սէրը անոր համար է ,
Ով որ սէր ունի՝ թող է ին համարէ :

Մէկ գիշեր մը, չ'իյտեմ, կարծեմ կաղանդ էր .
Սեղաննիս ճոխ, բաղդս ալ կաղն ի կաղ անդ էր .
Մէկ կողմէն ալ գինին խելքըս կ'աղանդէր ,
Ինձ թուեցաւ թէ սէրս զիս կ'արհամարէ :

Սըխալմամբ մը վիշտըս եղաւ այս քանի՞ . . .
Բայց տես սէրըս արժան դատեց այսքանի .
Հէք Վարդով , համբերէ՛ , տոկա՛ այս քանի
Թէեւ տառապանքըդ բիւր անհամար է :

Ես նուիրեմ ալ վարդ, Նորս փուշ տան յար
Սըրտիս վըշտահար . . . :

Ոգիս առին պատանդ, Ալ չ'ունիմ եռանդ .
Մարեցաւ սըրտիս խանդ, Կորաւ իմ տաղանդ .
Ես իբըր խանդումանդ, Տեղայ դըլխուս շանթ . . .
Աշխարհս է աչքիս բանտ . Ո՛վ կենդանարար,
Վերցո՛ւր այս խաւար :

Մականունս իրաւ Հայրս վարդով դըրաւ,
Իսկ փուշք սիրտըս գըրաւ Առին շատ դիւրաւ .
Մէկ քանի անիրաւ Սրեանըս ծարաւ . . .
Ըրին զիս կենաղրաւ . Հոգիս է յօժար,
Մարմինըս տըկար :

Ժ.

(S U S T A Ն)

Գարնան չափ գեղեցիկ քընքո՛ւշ վարդենիս,
Սիրտըս սոխակ՝ շուրջըդ ողբ կ'աղաղակէ,
Հըրապուրիչ գէմքըդ դիւթեց արդէն իս,
Մըշկաբոյր գանգուրքդ ճըտիս օղակ է :

Շընչիկըդ զերթ զեփիւռ սըրտիկըս բացաւ,
Հոգիս երջանկութեան զենիթն ընթացաւ,
Շընորհք մ'է այս որ բաղդս ինձ չը գըլացաւ,
Կ'ըզգամ որ ինկած տեղս սիրոյ ծուղակ է :

Քո ժըպիտը գարնան արշալոյսին պէս,
Վանեց հոգն ալ սըրտէս տարակոյսին պէս,
Երագին մէջ վարդով տածած յոյսին պէս,
Այսօր վարդ քաղելու խիստ յաջողակ է :

ՄԱՆԻ ԵՂԱՆԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԵՐԴԵՐ

Զէ մ'ըսեր ,

Զորս ժամ է քեզ կ'ըսպասեմ, տես ձեռքերըս, չէ՞ մըսեր .
Զիս տաքցընել քու պարտքդ է, ես քու որբդ եմ չեմ ըսեր .
Սա խընդիրքըս կատարէ, եկուր այսօր չէ մ'ըսեր :

Շատ օրեր ,

Այսօր պարտքըդ վըճարէ, զիս խաբեցիր շատ օրեր ,
Այս առթիւն կ'ըսպասէի, այսօր չէ, խիստ շատ օրեր .
Զիս պիտի արթընցընեիր սուտ մը , որչափ շատ օրեր :

Համբերողին

Կեանքը դառն բաժակ մ'է, երանի համբերողին
Անոր համար մեծ կ'ըսեն վիշտերու համբերողին :

Բերողին

Որչափ երախտագէտ եմ գրեզ աշխարհ բերողին
Վիշտըս դու կը մոռցունես աղջիկ լեցուր բեր օղին :

Սեւ երես

Զիս այսպէս խաբխըբերով դուն քու հոգիդ սեւերես
Բայց հանդ դատաստանին պիտի ելլես սեւ երես :

Հոգի տալ

Դու զիս քէնէ գըրկեցիր կուզէի գիրկդ հոգի տալ
Հոգիս կրակն այրեցի, այրի քուկին հոգիդ ալ

Հոգի սէր

Հասկըցայ դու չես կըրեր քու սըրտիդ մէջ հոգի, սէր
Սեւաղ կենդանւոյն մեռայ շնչիկըդ իմ հոգիս էր :

Հողխառ

Դու իմ անձըս կը տանջես, ես քեզ ըսի հողիս ան.
Կեանքիս մէջ չ'էի տեսեր քու հողւոյդ պէս հողի սառ:

Հողացիր

Սնգութ այս քանի օր է զիս ձրգեցիր յո՞ գացիր.
Ձիս անմըխիթար թողիր, թշնամիներս հողացիր:

Հըրեշտակը

Երբ քեզ տեսայ կարծեցի իմ սիրոյս հըրեշտակը
Բայց երբ դիմակդ վար առի, տեսայ մի հըրեշտակը:

Տարաշխարհ

Սիրուհւոյս գրկէն հեռու կը թափառիմ տարաշխարհ,
Ես սիրուհիս կ'ընտրէի եթէ ինձ մին տար աշխարհ:

Գաւեցաւ

Ես այնչափ վիշտ կըրեցի ո՞վ իմ վրայ ցաւեցաւ.
Ոմանք ալ վիշտս ծաղրելով խոթեցին զիս ցաւ է ցաւ:

Մ Ի Ա Կ

Օր մը, ժամ մը առանց քեզի չ'անցուցի անվիշտ, անցաւ,
Բնակարանս դու դարձուցիր մի ամայի քարանձաւ...
Զըրկըւած քու տեսութենէդ՝ անմըխիթար մընացի,
Ըզբեզ տեսած օրէս ցայսօր կարծես թէ մէկ դար անցաւ...:

ԿԱԶԵԼ ԵՂԱՆԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԵՐԳ

Ինչո՞վ ըստփոխմ, ո՞վ անողորմ, նախ զիս դրդուեցիր,
Վերջն ալ բաժանման կիզիչ հրրոզն հոգիս վառեցիր,
Գեղեցիկ սեռին մէջ չի տեսայ քեզի չափ յողբողդ,
Ա՛հ, դու վաղանցուկ պատիր սիրով զիս կաշառեցիր,
Երկար տարիներ սէրդ հոգւոյս մէջ վառ պահեցի,
Օր մը գոհ չ'ըրիր, միշտ հէգ սըրտիս ցաւ պատճառեցիր,
Ես յօժար կամօք գերի եղայ քեզ՝ զերթ Տիրուհւոյս,
Դու ոչինչ գընով թըշուառութեան զիս վաճառեցիր,
Փափագեցայ քեզ խեռ սատանին ճանկէն ազատել,
Դու յամառութեամբ առջի կեանքիդ աչք սեւեռեցիր,
Գացիր առանձին ձրգիցեր զիս անհուն վըշտաց մէջ,
Մըխիթարական բոլոր յոյսըս դու ըսպառեցիր,
Ձիս անյուսութեան ովկէանին մէջ տեսար, անգո՞ւթ,
Անտարբեր կեցար, օգնութեան ձեռք չի կարկառեցիր,
Առանց խորհելու զիս դատեցիր, մահըս վըճուեցիր,
Բայց երբեք ահեղ դատաստանը չի մըտառեցիր,
Սա գանգատներդդ, դժբա՞ղդ Վարդով, քիչ մ'ալ դադրեցնուր,
Ըսպատէ վերջին դատաստանին. հոս բաւ ճառեցիր :

Մ Ի Ա Կ

Ձի կըրցայ խըլել սէրդ սըրտէս թոյնի չափ ազդու,
Ե՛րբ պիտի ցընգիս մըտքիս մէջէն, պատիր երազ դո՞ւ :

ԳԱՐԻՊ ԳՕՇՄԱ ԵՂԱՆԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԵՐԳ

Պանդուխտ կը թափառիմ օտարութեան մէջ,
Զի դիտեր այս ցաւըն ինք չի քաշողը,
Կարօտն ալ սըրտիս մէջ կըրակ մ'է անշէջ,
Իսկ անոր շագին է կոպըս խաշողը:

Օրերն եղան ամիս, ամիսն ալ տարի,
Մաշեցաւ սըրտիկըս ի դուռն օտարի,
Գըլլիսըս բարձ չի կայ, կը յենում քարի,
Այս թըշուառութիւնն է անձըս տաշողը:

Ողբալով, հառ՛չելով արիւնըս չորցաւ,
Առ այժըմ վաստակս է ամէն օր նոր ցաւ,
Գուցէ ընկալուչս ալ հիմայ դիս մոռցաւ,
Վարդով, ի՛նչպէս ապրի սանկ սիրտ մաշողը:

ԳԱԼԷՆՏԷՐ ԵՂԱՆԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԵՐԳԵՐ

Ա.

Անան ժամանակ սոխակ չի կայ, ինչ սիրուն գեղգեղ.
Չէ, այս սոխակ չէ, թաղս հիւր եկեր կոյս մ'արփիագեղ.
Ինչ վարդագոյն այս, ինչ գողտրիկ դէմք, ինչ հասակ շքեղ,

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Թո՛ղ որ վայելեմ, մի արգիլեր բաղդըն իմ տըղեղ,
Այս գեղածիծաղ կոյսն է կարծես ցաւոցս դարման դեղ:

Ինչ ազգու նայուածք. . . որ զիս դիւթեց խելքս գըլխէս առաւ,
Հոգիս իւր գիրկը հանդչիլ ուղեց, իմ անձէս թըռաւ,
Գու ալ ինչ անշունչ մարմնոյս շուրջը գառնաս, սեւ ագռաւ,

Աչերն ու յօնքերն ճակատագրիս նըման խիտ սեւ է,
Բայց թող միջոց մը տըխտը սըրտիս հըրճուանք պարգեւէ.
Այս երջանկութիւն կեանքըս կ'արժէ, որչափ կարճ տեւէ,

Ժըպտէ, դաժան բաղդ, տես, կոյսն ինչպէս ինձ կը ծիծաղի,
Ալ բաւ թափել տաս հէգ վարդոյլիս արտասուք աղի.
Կըրակն այրեցիր խեղճ սըրտիկըս, գէթ քիչ մը պաղի,

Մ Ի Ա Կ

Երջանկութեանքս միակ պատճառ զայն կը նկատեմ,
Իրմէ զուրկ անցած վայրկեաններուս կեանքըս իսկ կ'ատեմ:

Բ.

Աղջիկ, այս սիրոյ առուտուրը՞ ծանրը կըշուեցիր,
Ձիս ձերացուցիր, նազերովըդ դէմքըս կնճռեցիր,
Սէր ազաղկելով ինձ մօտեցար, վերջն ալ լըռեցիր:

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Երբ պէտք ունեցայ չուանիդ, դու ալիւր փրոնցիր .
Զիս օտարի մը տեղ դընելով՝ դէմքըդ ծռուցիր :

Նախ հըրապուրիչ ձեւերովըդ ինձ սէր ծախցիր .
Յուցուցած սիրոյդ կասկածեցայ, դու զիս չախցիր .
Վերջապէս ոսկի ցըցունքներէդ սիրաբա կախցիր ,

Կը տարակուսիմ այս ձեւերէդ, արդեօք ամօթ է . . .
Այսչափ ցըրաւ թիւն յարմար չեկաւ վերջ այնչափ ասօթ է .
Յամառութիւնըդ շատ կարծէ որ զիս մեղքը խոթէ ,

Պիղծ սրտերու մէջ սէրը երբեք չի կրնար հանգչիր ,
Մեղաւոր սիրտ մը արդար սըրտի չի կրնար փակչիր ,
«Վարդով՝ սուրբ սիրոյդ արժանի չեմ» ըսէ, մի թաքչիր ,

Գ.

(ՄԻԻՍԹԷԶԱԹ)

Այս դիչեր դարձեալ մինչ առաւօտ աչք չի խըփեցի ,
Արցունքներ թափեցի .

Մըտաբերելով ազնիւ դէմքըդ՝ աչքըս շըփեցի ,
Կարծես շոշափեցի :

Գինին օգնութեան կանչեր էի , նա ալ զիս խաբեց ,
Ամէնէ աման չափեց ,
Իբրբ թէ անհուն տըխրութենէ անձըս սըրբեցի ,
Սըրտիկըս լափեցի :

Արշալուսին մօտ մէկ վայրկեան մը բանդագուշեցի ,
Ա՛հ , ինչեր քաշեցի ,
Գինին թոյնի չափ ազդած էր ինձ , խուն մըրափեցի ,
Սիրտըս տըրոփեցի :

Վիշտերըս քեզի հաղորդելու միջոց մը չ'ունիմ ,
Պաշտպանըս ես դուն իմ ,
Մըտերիմներու խօսք չի բացուիր , շատ խարխաբեցի ,
Ինքզինքըս խաբեցի :

Դու կաշկանդէ՛ դիւ շըղթաներով , ո՛վ ոսկի ցըցունք ,
Թ'ո՛ղ թափթփին արցունք ,
Ես իմ անձիս հետ սակարկեցի , խօսքն ալ եփեցի ,
Այսպէս ըստփեցի :

Բայց մըտիկ ըրէ՛ , ազնիւ հոգիս խելքըդ քեզ կանչէ ,
Այս ըլլալու բան չ'է .
Ես քեզմէ հեռու հոգիս տուի , խելքըս դերփեցի ,
Ըղեղըս կտփեցի :

Ինչո՞ւ վարդոյէն հեռու կենաս , դու որ յոյսըն ես ,
Աչացը ըյսըն ես .
Սաստիկ ցաւերուն դարման չիկայ , շատ թարթափեցի ,
Քեզ յարմար չափեցի :

Դ .

(Մ Ի Ի Ս Թ Է Զ Ա Թ)

Քարով ես եկեր , աչացըս լոյս , նըստինք քովէ քով ,
Մի կենար այդպէս զով .

Պատմեմ քաջածըս , մըտիկ ըրէ հանդարտ անխըռով . . .
Եղայ արկածից բով :

Ձիս դըժոխային կրրակներու մէջ քալեցուցիր ,
Հոգիս հալեցուցիր .

Քու բաժանումը թ ոքըս այրեց , սիրտս ըրաւ խորով ,
Հանդուրժեցի սիրով :

Կարօտէդ մեռայ , գիշեր ցերեկ միշտ քեզ յիշեցի ,
Դեռ ինչեր քաշեցի ,

Կարծես ծերացայ , չառ ծիւրացայ , չի մընաց կորով ,
Արցունքըս դարձաւ ծով :

Մէկ բառ մը խօսէ , ինձ կը բաւէ , զո՞հ ըլլամ քեզի ,
Պիտի մընաս մեղի .

Թող վըկայ ըլլան հանդիսականք մեր չուրջը հորով ,
Հոս չի կայ մարդոց սով :

Ազնիւ կենացըդ մէկ մէկ գինի ես կ'առաջարկեմ ,
Խօսքիդ խօսք միջարկեմ .

Գիտեմ որ չ'ես տար լուրջ պատասխան թէ չ'ըլլաս գինով . . .
Արդ խօսէ անվըրդով :

«Այո» մը միայն , ի սէր հողւոյդ , ըսէ՛ այս բառը ,
Կանանց վեհափառը . . .

Ինչո՞ւ լըռեցիր , ինչո՞ւ կուլաս , ո՞վ է պատճառ , ո՞վ . . .
Գըլխուն հազար նըզով :

Ձըգէ՛ սա պիղծը , որ քեզ հիւժեց , զիս ալ մաշեցուց ,
Զիս իրմէ՛ դարչեցուց ,
Եկո՞ւր ինձ փարէ՛ , անհուն երկնից փառք տայ անթոթով
Երջանկացեալ Վարդով :

Ե .

(Մ Ի Ի Ս Թ Է Ջ Ա Թ)

Քեզ դէմըս հանեց ձախող բաղդըս , յողդողդ օրիորդ ,
Տարփաւորաց սրտորդ .

Հըրապոյրներըդ կարծել տուին քեզ անձիս լըծորդ ,
Գուցէ՛ հողւոյս կըցորդ :

Ես ամփօրձ էի թըշուառութեան այս աստիճանին ,
Սիրոյ դաւաճանին .

Իս կեղծ ու պատիր դարձուածներով ըրիր զիս ձախորդ ,
Նենգ սիրոյդ յաճախորդ :

Քեզ տեսած օրէս մինչեւ ցայսօր տառապելէ՛ հանդարտ
Չունիմ՝ մի ակընթարթ .

Ի՛նչ համոզմամբ զիս կ'ուզես նեաւել իբրը գարչ փոխնորդ ,
Ո՛վ է քո առաջնորդ .

Երբեմն ըսիր՝ « Ես քուկըդ եմ, ուղածըդ ըրէ՛ ,
Ուղածիդ պէս վարէ՛ . »

Բայց երբ տեսար զիս ճըշմարտադատ արդար նախանձորդ ,
Համարեցիր անցորդ :

Պատիւս դըրդեց սըրաէս խըլել այս սէրն ապիկար ,
Դու ետեւէս եկար .

Մէկ քանի խօսքով քու կամացըդ զիս ըրիր հաղորդ ,
Ո՛վ վարպետ շողօքովթ :

Երբ ես մօտենամ՝ դու կը չուես, ո՛վ շըրջմոխիկ հուր ,
Չեւքէդ փախչիմ ի դուր .

Սիրեմ . . . թէ առեմ, խորհուրդներըս ծով անմըթնուորս ,
Կը լողամ աւելորդ :

Այս վիճակիս մէջ ապաւէն մը կայ ինձի համար ,
Եւ գուցէ խիտտ յարմար ,

Անուհըդ քերթել մըտքիս մէջէն , քեզ համարել խորդ ,
Մոռնալ սէրըն նախորդ :

Իրաւ այս վիշտը շատ ծանրը է , քիչ մ'ալ յարասեւ ,
Բայց խաբուելէ թեթեւ .

Հառաչանքներով, դըժբանգ վարդով, բո՛ւ պատուես կոկորդ ,
Բաղդդ է հակառակորդ :

ՕԷՄՍՅԻ ԵՂԱՆԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԵՐԳԵՐ

Ա

(Տ Ի Ի Պ Է Յ Ի Թ)

Մըտիկ ըրէք, ազնիւ մանչեր, կին մը գըլխուս բերաւ ինչեր,
Կեանքըս գարնան պէս կը կանչէր, երբ սա կինն ալ սէր կը շընչէր:

Օր մը զիս իւր տունը կոչեց, ճիտըս ինկաւ ու հառաչեց,
Երջանկութեան ժամը հնչեց, գառնուկի պէս կը պապաչէր:

Գաւաթները թըռընչեցինք, մէկ քանի օղի վըչեցինք,
Սիրային երգեր կանչեցինք, կարծես հոգերըս կը զեղչէր:

Գուռը ախիսեց շառաչելով, գաղտնի մընալն աղաչելով...
Բազըբըս հասաւ մըռընչելով, քիչ մընաց որ խեւքըս թըռչէր:

Այս կինն ըսկըսաւ զիս տանջել խոստմունքներէն ալ նահանջել,
Երբեմն ալ սուտեր բարբանջել, յուսոյ կանգեղըս կը շիջէր:

Ամէն օր կը հագնէր քուրջեր, պարահանդէս կը յառաջէր,
Թեւ կ'առնէր շատ մը քաջեր, ականջներնուն կը շընչէր:

Փուշը մընաց վարդոյլ փունջէն, հիմայ արցունք աչքըս թըրջեն,
Թէ գիտնայի ես առաջէն, ձիու պէս չէի վըրընջէր:

Բ .

(Տ Ի Ի Պ Է Յ Ի Թ Մ Ի Ի Վ Է Շ Շ Ա Ն)

Ի՞նչ կը յուզիս, սիրտ վըշտագին, հասար ալ վերջին հաղագին,
Բարով խերով չի մատնէիր, սիրոյ ձեռքը կեանքս թանկագին:

Սև գիրըս գիտէիր արդէն, բուրմունք չ'էիր յուսար վարդէն,
Ինչո՞ւ չի վախցար դակարթէն, բընարուցիր սիրոյ բագին:

Ձուարթ կեանքս փոխեցիր սուգ, աչքէս բերիր յարդ արտասուք:
Սա գոված սէրըդ մեծաշուք, ճակտիս քրտեց կեղտ ահագին:

Անըզգոյշ կամբքդ զիս երեց, և Տիրուհւոյս պէս անձս գերեց,
Բաղդս ալ օգնեց և կամ'ներեց, քեզ խաբեցին ցոյցք արտաքին:

Սա վարդոյին գէմքը նայէ, ծերուկ վիճակին խընայէ,
Ձըզուէ՛ ալ կին սատանայէ, քեզ մատնեցին, ձեռքըդ պագին:

Գ .

(Տ Ի Ի Պ Է Յ Ի Թ)

Ալ բաւական զիս տանջեցիր, անգո՞ւթ ոզի, ո՞վ անիրաւ,
Յարդ չի ճանչցար, յօժարութեամբ հոգիս սիրոյդ դըրի գըրաւ:

Ժուժկալութեամբ ապրեցայ ես, բոլոր աշխարհ զիս կը ճանչնայ,
Հըրապուրիչ գեղեցկութիւնդ զիս տարփաւոր հիմայ ըրաւ:

Խորհըրդակեցս է թուղթ, գըրիչ, ուրիչ ոչ սք ունիմ արդէն,
Տես, քու սէրըդ խանդըս վառեց, զիս բանաստեղծ ըրաւ դիւրաւ:

Անմարտի յողդողդութիւնդ զիս գինեմն ըրաւ ձըգեց,
Այս ընթացքով անշուշտ օր մը պիտի ընես զիս կենագրաւ:

Սուտ խօսքերով խարխրելով զիս խայտառակ ըրիր գընաց,
Սրեւելքէն մինչ արեւմուտք, հիւսիւսէն ալ մինչեւ հարաւ :

Սակեղծ աւոր դարձուած քներըդ այնչափ յաճախ գործածեցիր,
Որ վերջապէս ճանչցայ զաշխարհ, փիլիսոփայ եղայ իրաւ :

Մի պարծենար ըրածովըդ, հարկաւ օր մը պիտի գըտնաս,
Յամառութեամբդ վարդոյն ըրիր մի ալևոր ծեր դիմագրաւ :

Պ .

(Մ Ի Ի Ր Է Պ Պ Ի)

Ի՞նչ են այս քու ըրածներըդ, անգնթ փաղեկ, ո՞վ ամպարիշտ,
Ի՞նչ ըրած է մարդկութիւնը քեզ՝ որ այսպէս հալածես միշտ .
Սղբատ, հարուստ, մեծ ու պըզտիկ, գիտուն, տգէտ չ'ես խընայեր,
Կը չարչարես գու անխըտիր տէր, տիրուհի, ծառայ, նաժիշտ :

Իմաստակը կը կարծէ որ յաջողութիւնն չարին անկ է .
Խեղճ աղքատը ճոխութեան մէջ բարօրութիւն կը խուղարկէ .
Իսկ հարուստն ալ կը գանգ'տի՝ թէ երչանկարխնը չորս պարզ վանկ է,
Վայրագ փաղեկ, ըսէ ինձի, քո յարկին տակ ո՞վ չ'ունի վիշտ :

Բարիք գործող մարդուն կ'ըսեն՝ «վըշտիդ պատճառ բարութիւնդ է .»
Թէ իբրը մարդ սըխալ գործես, հարկաւ կ'ըսեն՝ «Ձարութիւնդ է .»
Բայց պատճառը, ո՞վ վատ փաղեկ, միայն քու տըղարութիւնդ է .
Ես քըննեցի, այսպէս գըտայ քառասուն և ութ տարի ճիշդ :

Մժ'նէ աման զիս չափեցիր, բայց ես ալ քեզ լաւ փորձեցի,
Ձընջին յոյս մը սըրտիս խորը ծընունդ կուտար հազար ցեցի .
Սըդ, ես, տըխմար վարդոյն չ'եմ, յուսոյ դըռներս ալ գոցեցի,
Անհոգ անփոյթ մարդ մը դարձայ, կեանքըս կ'երգեմ զերթ երաժիշտ :

Մ Ի Ա Կ

Թէ խելօք ես, դու միմիայն վիճակէդ գոհ ըլլալ վարժէ,
Իրջանկութիւնն հանէ մըտքէդ, այս սկզբոյնք կեանք մը կարժէ :

Ե.

(Մ ՈՒ Խ Ա Մ Մ Է Ս)

Ձոհ ըլլամքեզ, սիրուն հրեշտակ, ինչո՞ւ այսպէս զիս կը դիտես,
Ըզդացմանցըս անդեկացար. միթէ սըրտե՞ր կարդալ դիտես.
Տըխրութիւնըս կը փարատես՝ երբ նազելով կուգաս ի տես.

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Մէկ նայուածքըդ իբըր շղթայ սև խոպոպիկդ անցուց ճիտէս,
Յուսամ, հոգիս, թըշուառ գերիդ երջանկացնել հակամիտես:

Վարդ այտերըդ, զերթ բուրաստան, գարնան բուրմունք կը ծաւալեն
Սիրարս սոխակ քեզ կը խընդրէ շուրջըդ երդեր ճըվճըվալէն.
Քեզ չեմ թողուր, ազնիւ հրեշտակ, աշխարհ գըլխուս թող թաւալեն,

Իրաւ է որ բիւր խոչընդոտք մեր միութեան արգելք կ'ըլլան,
Բայց սուրբ սէրը իւր շահերով պիտ' պարզէ մեզ շաւիղ մը լայն.
Մի երկմըտիր, ո՞ սիրուն կոյս, մինք հըրճուինք, թող թըշնամիք լան,

Աչքըդ, յօնքըդ այնչափ սև որ՝ ճակատագրիս դոյնն է առեր,
Թարթիչներըդ գըրջմեցին սըրտիս խորը սիրոյ տառեր,
Բաց վարդագոյն շըրթունքներըդ, Վարդնյիս սիրան այլ մի վառեր,

Մ Ի Ա Կ

Ս.Տ. վայրկեան մը գէթ առանձին չի մընացինք իրարու հետ,
Օր մը արդեօք չի՞ պիտ' բացուի սիրոյ շաւղէն մեզ արահետ:

Զ.

(Մ ՈՒ Խ Ա Մ Մ Է Ս)

Ազնիւ սոխակ, քիչ մը լըռէ, ալ բաւական աշխարեցիր,
Այդ սըրտագին երգերովըդ խոցեալ սըրտիկըս խարեցիր,

Քեզ ունեղեց, ու վչարչարեց, որ ու կուղլես այդ կըշտամբանք,
Դու պըղաըտիկ կենդանի մը, այդչափ խօսք ուրկէ ճարեցիր .

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Շատ շատ շատ շատ շատ ճըշմարիտ, ճահ չ'է, դիտ շատ շարչարեցիր :

Աւանդութիւն մը կայ մեր մէջ, որ կը տեւէ դարէ ի դար,
Մեր մամիկն ալ երբեմնն մեզ այս առասպելը կը կարդար,
Քեզ զըլանայ եղեր բացուիլ վարդի կոկոնըն անարդար,
Անոր համար այրած սըրտով կ'երգես եղեր դու անդադար,

Բայց վախնամ թէ դու ալ ինձ պէս սիրոյ գերի եղար մէկուն,
Թէ այդպէս է՝ մի վըշտանար, երբ կամօքըդ եղար նըկուն.
Ալ մի լըռեր, շաչէ, ճըչէ, բաւ որ ունիս սիրտ մը տողուն,
Այս սըրտաշարժ քո եղանակ՝ գիշերն ի բուն, առտու իրկուն,

Քեզի պէս իմ տաղերգներս ալ գրաւեր են մարդոց ուշըն,
Խեր չէ ըրեր խեղճ Վարդովիս ոչ սըքնու թիւն ոչ ըղգուշըն,
Արդ ես կ'օրհնեմ վարդին շուքէն աչքըս պատած սև մըշուշըն,
Բայց կըրկներլով միշտ կ'անիծեմ սիրտըս խըրած քովի փուշըն,

Է.

(Մ Ի Ի Ս Է Տ Տ Է Ս)

Մեր Մարգարին այգին գացած՝ նըստած էի մէկ առաւօտ,
Ես անսահման վիշտերու մէջ, խորհուրդներըս մեկամաղճոտ,
Աւազանի ջուրն արտասուացս հետ բաղդատէր սիրտըս ցաւոտ,
Մէկ մ'ալ յանկարծ ջուրն ցոլացաւ դարձայ տեսայ լոյս մը նարօտ .
Ինչ պայծառ դէմք, արդեօք արեւն յերկնից իջաւ՝ ըսի . — ըսաւ՝
«Ո՛չ, քո սըրտին կըրակն է այն սր քեզ կարծեւ տըւաւ այսպէս .»

Հոս զանազան ծաղիկներ կան, որոց մէջ դու խիտ աննըման,
Եկ նոյ իրեմ քընքուշ ծաղկիդ սըրտիկըս զերթ ծաղկի աման,

Խոշտանքներէ քեզ պաշտպանէ Գանձ բարութեան, Սէրն անսահման,
Արդեօք երկինք քեզ ի՞նձ շնորհեց որ բըժըչկես վիշտս անդարման.
Գեղոյդ սիրոյն, մ'ըլլար երկչոտ, ըսէ իրաւ՝ ըսի. — ըսաւ՝
«Արտասուացըդ ոռոգումէն այս բողբոջ հոս հասաւ այսպէս:»

Յուսահատած թըշուառ կեանքէս՝ հատայ դուռը գերիզմանիս,
Ինձ նոր կեանք պիտ' բաշխես այսօր՝ ըլլալ ուզես թէ հոմանիս.
Մէկ նայուածքով ընկճեցիր զիս, գերի առիր հէզ պարմանիս,
Հըրապուրիչ գեղեցկութեամբդ, ճերմակ շուշան կը նըմանիս.
Բայց վարսերըդ, յօնքըդ, կոպըդ ի՞նչ սեւ, ի՞նչ թաւ՝ ըսի, — ըսաւ՝
«Ճակատագրիդ գոյնն է առեր, մի զարմանար բընաւ այսպէս:»

Դեռ ոտքերուդ չի փարեցայ, ո՛հ, ի՞նչ աըխմար, ի՞նչ անմիտ եմ,
Ներէ, ներէ իմ յանցանաց: պակասութիւն ըրի գիտեմ.
Ո՛ սիրուն կոյս արփիագեղ, այսուհետեւ քու գերիդ եմ,
Յըցունքներըդ քօլ մ'են եղեր, պարզէ՛ ճակատդ որ լաւ գիտեմ,
Գանգուրներըդ խաւար բաղդըս միտքըս բերաւ՝ ըսի. — ըսաւ՝
«Սյս օղակներ կաշկանդեցին սիրտդ ու հոգիդ դիւրաւ այսպէս:»

Երբեք նմանն չ'էի տեսեր, վարդի կսկո՞ն է թէ բերան.
Ո՛ր տարփաւոր քեզ չի պաշտեր, աչուկներըդ երկնից խորան,
Իբրը աղեղ լարուած կեցեր սե յօնքերըդ աչքիդ վըրան,
Թարթիչներըդ նետ կարծեցի, եկ փարատէ իմ այս վարան.
Արդեօք Ողիմպ ե կամ Ստողիկ հրա՛ջք մ'ըրաւ՝ ըսի. — ըսաւ՝
«Սիրոյ զէնքեր, որ սըրտիկըդ ըրին արիւն թաթաւ այսպէս:»

Ի՞նչ բարեճեւ հասակ մ'ունիս, ի՞նչ փոքրիկ ոտք, ի՞նչ ձեռք քընքուշ,
Ի՞նչ հրապուրիչ աղղու նայուածք, ի՞նչ գողտրիկ դէմք, ի՞նչ կլոր թուշ,
Լոյս երեսիդ վըրայ շարուած պիտակներըդ գըրաւեն ուշ,
Խեբքըս առաւ, սիրաըս առաւ շէկ այսերուդ գոյնըն անուշ,
Բընու թիւնը արդեօք իրօք վա՛րդ մը դըրաւ՝ ըսի. — ըսաւ՝
«Թոցեալ սրբաէզ վազած կարմիր արեան գոյնը առաւ այսպէս:»

Այս միջոցիս սոխակները խիստ սըրտառուչ կը խօսէին , վարդովիս պէս կըզգածուէին ապուշներն ալ թէ լըսէին , իմ աչքերս ալ լալու , վարժած՝ արիւն արտօուք կը հօսէին , Գովըս կեցեր զիս կը դիտէր , մէկէն դարձայ այս նըսեհին . Անգըթաբար կ'ուզես առնել զիս կենազրաւ՝ ըսի . — ըսաւ՝ «Անձըդ ահա քեզ կը բաշխեմ , հոգիդ առի գըրաւ այսպէս :»

Մ Ի Ա Կ

Քու նըմանըդ չ'էի տեսեր հըրեշտակաց մէջ ալ ես դեռ , Ռաֆայէլն ալ դէմըդ տեսնէր՝ պիտի ըսէր՝ չ'ունիմ ես դեր :

Ը .

(Մ Ի Ի Ա Է Տ Տ Է Ա)

Քո հաճոյից գերի ըրիր ազատ անձըս , ապերախտ սիրտ , Քեզ գոհ չ'ըրաւ ո՛չ աշխատանք , ո՛չ տըքնութիւն . ո՛չ ջանք , ո՛չ քիրտ , Գու միշտ քու բամբիւռըդ զարկիր , որ մը չ'եղար վիճակիս կիրթ , Քեզ լըսեցի , մեղք գործեցի , յանցանքն իմն է որ չ'եղայ բերտ . Բայց ասկէ վերջ ականջ չ'եմ տար քու աղմուկիդ ըսի . — ըսաւ՝ «Իմ ո՛ր խընդիրք կատարեցիր որ յարձակիս վրաս այսպէս :»

Ի՞նչ կըրակ է որ քեզ կ'այրէ , զիս դարձուցիր անչէջ հընոց , Այնչափ սաստիկ կը հօսուչես որ , մինչև երկինք կ'արձակես բոց , Չ'եմ հաւատար որ ունենաս ուրիշներէ տարբեր վիշտ , խոց . Միթէ դուն չ'ես մըխիթարուիր՝ միշտ տեսնելով վիճակ այլոց , Խիստ շատեր ալ կը նախանձին քու վիճակիդ՝ ըսի . — ըսաւ՝ Մեղք որ դեռ չ'ես տեղեկացեր իմ ցաւերուս , խօսաս այսպէս :»

Լաւ հասկըցայ վըշտիդ պատճառն , բայց յանցանքն իմն է , խօսէ , Քու սիրածըդ քեզ չի սիրեց , ուղածիդ չափ արխն հօսէ ,

Հազար անգամ Վարդապետ ըսաւ շուտ շուտ մ'երթար, առջիդ փոս է,
Դու կ'ըսէիր՝ «Յանձն սիրոյ, երեսներդ դեռին քրտէ»

Պատասխան տուր, դէմ կեցայ մէկ առաջարկիդ՝ ըսի. — ըսաւ՝
«Բայց ինչ ընեմ, լրծորդ չունիմ, ես մընացի պակաս այսպէս»

Թ.

(ՄԻՒՍԷՏՏԷՍ)

Սիրաբա թափած կըրակներէդ հրաբուխի նըման պայթող
Սիրականիդ մըտիկ ըրէ, դըժոխային սա որջը թո՛ղ,
Ծագիկ հասակդ խամբեցուցին, դեռ ի՞նչ յուսաս այս վատերէն.
Օ՛ն, Օ՛ն բաղդէն օգուտ քաղենք, սէգ թըշնամեաց ըլլանք յաղթող,

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Երջանկութեան այս յեշտակ պահենք համբուն իբրը կոթող,
Իեզ յօրինէ գովասանքներ տարփաւորդ իբրը քերթող:

Դու Մարգարիտ կոթիէին նըման միթէ ունիս պատճառ,
Նա Արմանին ըրածին պէս, դու ալ ինձի կը կարգաս ճառ.
Մի՛ վըրիպիր խոստմունքներէդ, չ'ըլլանք՝ հոգիս, ժամավաճառ,
Պատուոյդ վընաս, անձիդ վընաս, ճըգէ, ճըգէ սա վատ կաճառ,

Բարակ բարակ երբ կը հազաս, կը վախնամ որ չ'ըլլաս թօքախտ,
Ո՛հ, այն ատեն հէգ սիրականի մինչ յաւիտեան կ'ըլլայ դժբաղդ.
Առաջարկըս, ե՛կ, մի՛ մերժեր, դու ազնիւ ես, ոչ ապերախտ,
Հըրեշտակըս, եկո՛ւր հետըս, խեղճ խրճիթըս դառնայ դըրախտ,

Այս թանկագին յորդորներըս մի՛ համարիր իբրը վատ օղ,
Կախէ՛ ականջդ, եկուր կարգա՛ դրածներըս բառ բառ, տող, տող.
Ինքըզինքդ դո՛հ մի՛ մատներ սա սատանին խեռ ոսպատող,
Լե՛ր Վարդապետ դու տիրուհին, երջանկութիւնն մ'ըլլար ատող,

Ժ.

(Մ Ի Ի Ս Է Տ Տ Է Ս)

Հոգ մը ունիս , աղնի՛ւ հոգիս, ինչո՞ւ նըստեր կը մըտածես .
 Կարծեմ դու ալ վիշտ կը կըրես , դու որ վիշտեր փարատած ես .
 Տըխուր դէմքէդ կ'երևայ թէ՛ ճակատագրէդ վըհատած ես .
 Փափուկ սըրտիդ խորը արդեօք այս օր ելեր սէ՞ր կը տածես .

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Շիտակ ըսէ՛ , այս ձևերով մարդ խաբելը նո՞ր սերտած ես .
 Թէ ոչ ինձի ըրածներըդ ուրիշ մէկէ մը գըտած ես :

Տառապանքըդ դարմանելու մըտօք չըրջիս միշտ դըռնէ դուռ ,
 Խըրոխտ նայուածքդ ալ խոնարհած , դու դալկադէմ՝ ճտիկըդ ծուռ ,
 Սոխակի պէս խօսուածքներըդ մ'ըր մնային , աղնի՛ւ ճըպուռ .
 Սա վարդագոյն չըթուռնքըդ բաց , իսկոյն խօսէ՛ , մի կենար լուռ ,

Երբ ինձ տուած խոստումներըդ կոխկըռտեցիր դու առաթուր ,
 Իենէ խարուած՝ յապուշ կըրթեալ՝ միտքըս տարտամ սիրտըս՝ թափուր ,
 Դիչեր ցերեկ արտասուելէ յոգնած աչերս ժայթքէին հուր .
 Այն ատեն դու ուրախ էիր , հիմայ ինչո՞ւ տըրտում՝ տըխուր՝

Ճակատագրէն խուսափիլը ամէն մարդու գործ չ'է եղեր .
 Դարձուածքներըդ խեղճ վարդոյնի գերեզմանը պիտի պեղէր .
 Քեզ նուիրեալ աղնիւ սիրտ մը , որ այն ատեն քեզ կը նեղէր ,
 Հիմայ ելեր կը փընտըռես վիրաւորեալ հոգւոյդ դեղեր .

Մ Ի Ս Կ

Անմեղ վարդոյ՛ , դու մի միայն Տեառն Արարչին լեր անձնատուր ,
 Ախոյեաններդ խոնարհեցնել է և պիտ'ըլլայ քո՛ տըրխուր :

ՏԷՍԹԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱՏ ԵՐԳ

Ձիս ըստակիս համար սիրող շատ ունիմ,
Բայց զիս ինձի համար սիրող չի գըտայ,
Առ երեսըս հազար մեռնողներ ունիմ,
Բայց իրապէս հատ մը մարող չի գըտայ:

Յաջողութեանց մէջ միշտ կաղն ի կաղ էի,
Անոր համար կեանքիս հետ ալ պաղ էի.
Օր մ'ալ ես զիս ողջ ողջ պիտի թաղէի,
Զբրի գերեզման մը փորող չի գըտայ:

Մէկ տարուան մէջ չորս հեղ զիս ըրին փեսայ,
Իրաւ որ ես հարսի երես չի տեսայ.
Սուան իրաւին խօսող օրերու հասայ,
Ճշմարտութեան ոգւոյն յարող չի գըտայ:

Արժանեաց տէր անձը չի ճանչցըեցաւ,
Մեռնելէն վերջ ամէն մարդ ալ ցաւեցաւ.
Կեղծաւորն անսիրտ ոգւոյն փարեցաւ,
Ողջամիտը ողջագուրող չի գըտայ:

Մենք աւելի համով ըլլալուն կ'ուտենք
Մեր տեղացի բանջարն և կամ մըրգեղէնը.
Բընիկ աղնիւ մարդը ու բերքը կ'ատեմք,
Արուեստագէտն մըխիթարող չի գըտայ:

Կարծես թէ իմ հոգըս ինձի չ'էր բաւեր,
Սապասող փաղէկն ալ եկեր զիս դաւեր,
Աչքիս գէմբերեր է զանազան ցաւեր,
Որոց դարման կայ, բայց գըրող չի գըտայ:

Մըտահաճութիւնը բան գործ է եղեր ,
Արհեստաւորն ալ իւր գործէն է պաղեր .
Բաղդախընդիրը խաղան զանազան խաղեր ,
Մեղկութեան աստին գեղ ճարող չի գըտայ :

Շատ մ'ալ վաճառականք խարդախ են դարձեր
Էթ ի՛քէք նենգելը բան գործ են կարծեր
Ոմանք սնանկութեամբ պատիւ են վարձեր
Բայց ուղղութեան հետ յարմարող չը գըտայ :

Բժիշկներն ալ շատցան՝ մեծ մասը ձախող ,
Դեղագիր պատրաստեն շուտ մէկ քանի տող .
Բըժըշկել չ'է միտքը , միայն փո՛ղ է , փո՛ղ ,
Վիշտըս դարմանելու կարող չի գըտայ :

Ես ալ դերասան եմ , բայց ո՛չ Մոլիեր ,
Նա բժիշկներն հարուածելու մոլի էր .
Առաջարկս օգտակար եւ կարելի էր ,
Բայց գէթ խօսքըս խօսք համարող չը գըտայ :

Յորենը շոգիով աղուելէն ի վեր ,
Խորովուելով ուժը կորոյս կարելիէր .
Այս սխալն ուղղելու կարգացի հրաւեր ,
Բայց մեր հին ջաղացքը նորո՞ղ չը գըտայ :

Այլ ազգաց պէս մենք ալ ունինք շատ դըպրոց ,
Իմաստուն լեզուագէտ , վարժիչներ հո՛ւր բո՛ց .
Ծըրագիր պատրաստեն միշտ աչքերնին գոց ,
Բայց ես ծաղկոց մ'անգամ վարող չի գըտայ :

Իրաւ է որ տըղայք կ'առնեն շատ դասեր ,
Բայց կատարելութեան ո՞ր մէկն է հասեր .
Ոտքերնուն տակ պատրաստ խեղճութեան փոսեր ,
Դեռ ապրուստի ճարն հընարող չի գըտայ :

Քու պօնթուռը շուկան քանի՞ կ'առնեն ,
Նայէ՛ որ բաճկոնըդ կըռնակէդ չառնեն .
Ըսպասէ՛ գործ գըտնաս՝ մինչ մեռեալք յառնեն ,
Ես իր պորան իր ձեռքով կըտրող չի գըտայ :

Մեզի պէտք եղածը լաւ երկրագործ է .
Կամ պարտիղպան և կամ երկաթագործ է .
Վերջապէս մտածէ՛ ու այնպէս գործէ ,
Որ չ'ըսես թէ՛ ինձ վըճարող չի գըտայ :

Ամէն ազգ ամէն տեղ ունի իւր մօտան ,
Բայց ոչ ոք մեզի պէս փորձանքնին գըտան .
Թուլութիւնը խախտեց հիմերը մեր տան ,
Ես մեր մէջ չար կամքին տիրող չի գըտայ :

Մեր նորածեւութեան առաջին պայման ,
Բոյլա պարելու է թըռչունի նըման .
Պարկեշտութիւնն հարկաւ ունի մէկ սահման ,
Ես պարելու մըտօք պարող չի գըտայ :

Հիւրերն են բարեկամ իրարու արդէն ,
Գիրկ գըրկի պըւըւած՝ ցատկեն ու կայթեն .
Ոմանք ալ կըսմիթով գիրար կը խայթեն ,
Եղբայրաբար իրար փարող չի գըտայ :

Այսպէս խընճոյից մէջ մայրերն աղջըկանց
Հսկողութեան պաշտօնն շատ հեղ կ'առնեն զանց .
Տըղայք սէր նըւիրեն աղջկանց գերապանծ ,
Բայց սուրբ սիրով սիրահարող չի գըտայ :

Այս միջոցաւ շատերն ալ ամուսնացան ,
Գուցէ մէկ երկուք ալ զաւակ ունեցան ,
Բայց չորս տարի վերջը եղան ցիր ու ցան ,
Այս սէրը հինգ տարի կըրող չի գըտայ :

Ամուսնութեան պահանջն սէր է , ո՛չ տրուփանք ,
Առանց սիրոյ պըսակ՝ կեանքն առնէ առգանք .
Հարսնիքի տուն գինով մարդիկ շատ տեսանք ,
Պըսակի խորհուրդը խորհող չի գըտայ :

Այս սուրբ , խմաստալից և հատընտիր բանք ,
Կ'արտասանուին շատ հեղ իբրը բարբանջանք .
Գործն անուշին կապել տէրտէրին տենջանք ,
Ժողովուրդը ոգեւորող չի գըտայ :

Ասոնք ալ ընթացքնին հիմայ փոխեցին ,
Խոհեմութեան քողը պատէն կախեցին ,
«Բարի արարէք» ը մեզի ծախեցին ,
Բայց իւր հարազատին ներող չի գըտայ :

Այս արկածներ յոռի կենաց առիթ տան .
Մերք կը տխրին , իսկ նորեկներն կը խայտան .
Բագոսեանք որդեգիր եղան գինետան ,
Բարի վարքը քաջալերող չի գըտայ :

Լուսաւորեալ դարուս մէջ ժամ ո՞վ կ'երթայ ,
Տէրտէրն ու տիրացուն թո՛ղ երթայ կարգայ .
Գինետանց մէջ դիտէ , բազմութիւն վխտայ ,
Արբեցութեան հուրը մարող չի գըտայ :

Ըմպելիքն է ամէն ցաւերու դարման .
Զատիկի օրն ալ օր չ'է օղւոյն դադարման ,
Զիյտեմ ինչո՞ւ Բագոս այսչափ համարման
Արժանացաւ , միաքըս բերող չի գըտայ :

Խօսելու դեռ շատ բան կայ , բայց ինչ ընեմ ,
Գըրիչքս կոտրեցաւ , ուրիշ մը գընեմ .
Վարդո՞յ , սա խօսքերուդ եթէ միտ դընեմ ,
Մարգարիտն ալ այսպէս շարող չի գըտայ :

ԿԱԶԵԼ ԵՂԱՆԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԿԱՏԱԿԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

«ԹԵՔԵԼԼԻՒՄ»Ի ՏԵՂ

ԱՌ ՆՈՐԱՍԷՐ ՊԱՐՈՆՍ

Եկուր նայիմ, տիար մօտանի, ի՞նչպէս կ'ապրիս, ի՞նչ կ'ընես.
Ուրկէ սերած, ի՞նչ ծաղիկ ես, ի՞նչ տեսակ հունտ, ի՞նչ կուտ ես,
Ի՞նչ բան գիտես, ի՞նչ կը գործես, ի՞նչ կը շահիս, ի՞նչ կարծես.
Սեղանաւորք քեզ չ'են ճանչնար, տեսնենք դու ի՞նչ ըսկուտ ես:

Մարդուն պարտքն է օրը վեց ժամ աշխատիլ, վեց ժամ ննջել,
վեց ժամ ալ կամ զուարճանալ և կամ մարուր օդ շքնչել,
վեց ժամ ալ հոգւոյն ծառայել և կամ աղօթք մտնջել,
Իսկ դու միշտ դատարկ շրջելով՝ պարտքդ պարտքիդ՝ ի՞նչ կուտես:

Աստուած աշխարհս երբ ըստեղծեց, գիտես որ ամայի էր,
Աշխատութեամբ և տքնութեամբ մարդիկ ըրին բարբեր.
Գիտեմ՝ դու ալ դպրոց գացիր, հոն առիւր շատ մը դասեր,
Բայց աշխատիլ չի սովորեցար, անձիդ վնասն եկու տես:

Քու դասերըդ քեզ անձնասէր ըրին և ոչ ուրիշ բան.
Դու միլիոններ շահիլ կ'ուզես, կուտ մը չ'են տար քեզ չուկան.
Արհեստ մը ձեռք անցունելու ինչո՞ւ չ'եղար փութաջան.
Աչքերըդ բաց, ո՞վ անըզոյշ, ապագադ ահարկու տես:

Գիտութեան լոյսն ծաւալեցաւ, ո՞վ քեզի պէս կը խորդայ,
Փնօք Աստուծոյ, կարդալ գիտես, գոնէ լըրագիր կարդա՛,
Տեղեկացիր ո՞ր աստիճան աշխարհըս յառաջ կ'երթայ,
Մարդոց քովը ինչ ես դարձեր, քննէ՛ դու բարակ ու տես:

Եւրոպան մեզ ամէն կողմէ հաւերու պէս կը սոթտէ ,
Գոնէ խորհէ մարդկութեան պարտքը, օր մ'ալ թեւը դու սոթտէ .
Վեց տարեկան եբրայեցին օրինակ առ, որ մօտդ է ,
Լուցիկի ծախող տըղայ մը կուշտ, դու ինչ գտնաս՝ այն կ'ուտես :

Գոնէ դիտէ գաւառացին, ինչպէս աշխոյժ եռանդով
Յառաջ կ'երթայ՝ պանդխտութեան հարուածներէն անվըրդով .
Ո՛վ փափկասէր պարոնիկըս, դու բարբանջես վառ խանդով,
Բանիդ չի դար որ անոր պէս հինգ վաստըկիս, մէկ ուտես :

Մաքուր հագուէ, շիֆ պըտըտէ, ձեռքըդ երբեք մ'աղտոտեր,
Մազըդ իւղով լաւ փայլեցուր, վըրադ առ անուշ հոտեր ,
Այս ընթացքով կը կարծես որ քեզ պիտ' ըսեն՝ Յարդոյ տէր,
Խեղճ արարած՝ եկ մի խաբուիր, գիտեն որ դու անկուտ ես :

Յոյս մը ունիս, աչքըդ հիմա օրիորդաց յառած ես ,
Փոքրոգութեամբ համարումնին գըրաւել աչք առած ես ,
Թէ եւ ըստ իս ամբողջութեամբդ շատոնց մեռած սառած ես,
Բայց դեռ դուն քեզ քու խելքովըդ ուզածիդ չափ հուժկու տես :

Ո՛վ փոխանակ փող շահելու մեղկութեամբըդ մըտաղբաղ .
Օրիորդներ քեզ յորջորջեն՝ աղբանոցի աքաղաղ .
Գու անոնցմէ օժիտ առնել կը խորհիս խիղճըդ խաղաղ ,
Վարդոյ կ'ըսէ թէ՛ դուն աղկանց գըլխուն ձիւն ու կարկուտ ես :

ԱՌ ՆՈՐԱՍԷՐ ՕՐԻՈՐԴՍ

Եկուր նայիմ, ազնիւ աղջիկ, ինչո՞ւ ասանկ վատեր ես,
Վախնամ քեզ ալ քու ծընողքըդ տուեր են խիստ շատ երես.
Բայց ես այսօր խիստ պիտ' խօսիմ, մի բարկանար, կ'աղաչեմ,
Կ'ուզեմ քեզմէ տեղեկանալ թէ որչափ ընչատէր ես:

Օրիորդաց պարտքն առաջին տանտիկնութիւնն ուսնիլ է,
Դու կը կարծես թէ քու պարտքըդ վարդենեոյ պէս բուսնիլ է.
Նպատակըդ թէ մի միայն փափաքներուդ հասնիլ է,
Կը ցաւիմ որ այս աշխարհըս դու շատ սքիսալ դատեր ես:

Սա պիղծ մօտանէ քու կուսական պարկեշտութիւնդ կը կորզէ,
Դու հայունի պիտի ըլլաս, մայր ըլլալու քեզ մարզէ,
Վերցուր շինծու դանդուրներըդ, ազնիւ ճակատ մը պարզէ,
Նորձեւութեան մը պատճառաւ խեղճ կեանքըդ ընդհատեր ես:

Աջբիդ կ'այն ու ընթուիներուդ ծարիր քրտեր կը շքրջես,
Միւս ներկերըդ ալ չ'եմ հաշուեր, կը խընայեմ իմ գըրջիս.
Փետրաղարդ մեծ գլխարկովըդ կարծես երկինք պիտ' թըռչիս,
Չեմ գիտեր ո՞ր տեանուած է կին մը այսչափ վատ երես:

Ներկը ներկին՝ ըյս երեսըդ ամպոտ երկինք դարձուցիր,
Այս դէմքով դու ինչ կը դառնաս, գէթ մօրդ ալ չի հարցուցիր.
Խոշոր բարձ մ'ալ, չիյտեմ ինչու, մէջբիդ վըրայ բեռուցիր,
Կը կարծուի բարկենդանի կերպարանք մը մըտեր ես:

Շըջազգեստըդ ընդհանրապէս բաց գոյն կամ կեղծ թաւիչ է,
Յուսալով որ այս հագուստով քեզ պիտ' ըսեն՝ Բամբիչ է,

Բայց խեղճ գըլուխ, սա փերեղակ պարսիկըդ մէկ մը յիշէ՛ .
Որ ապառիկ առած ինչրիդ տեղը փորձանք գըտեր ես :

Կ'ուզէիր միշտ աղէկ հագուած աղջիկներուն նըմանիլ,
Բայց այս պէտքն հոգալու համար պարտիս քիչ մը բան բանիլ,
Դու սիկառի տուփ շինեցիր, չի կըցար առաջ տանիլ,
Մէկ մ'ալ նայիս տրամուծեամբըդ սրտիկըդ գիշատեր ես :

Մէկ օրական պարէնն անգամ հայրըդ հազիւ կը ճարէ,
Կուտ մը անգամ չի վաստըկիր եղբայրդ ալ զո՛ւրկ հանճարէ,
Պատանեակ մը եկո՛ւր խարէ, պարսկին պարտքըդ վըճարէ .
Տեսա՞ր ինչու նիհարցեր ես, քու խելքովըդ հատեր ես :

Այս պարոնը կուտ մը չ'ունի, ուրիշ մը ճարելու է .
Մէկ բարեւոյլ անցնիլ չ'ըլլար, քիչիկ մ'ալ պարելու է .
Միւսըն ալ սուտ չի կըլլեր կոր, անգամ մը վարելու է,
Այս ընթացքով մէկ մ'ալ նայիս պատիւըդ տալ մօտեր ես :

Բամբաստողներ լուռ չ'են կենար, ամէն տեղ քեզ կը խօսին,
Դու՛ աչքըդ գոց մէջն ես ինկէր ՄՕՏԱՅի բացած փոսին,
Խելքըդ հազիւ քեզ կը դառնայ, աչերդ արիւն կը հոսին,
Կ'ըզգաս թէ որ ճիրաններէն խեղճ կուրծքըդ փարատեր ես :

Բայց չէ՛, ես շատ յառաջ գացի, այսչափը անյարմար է՝
Խօսքըս պատուոյ ըզգացման տէր չ'եղողներուն համար է .
Դու ասկէ վերջ պարկեշտ հագուէ, Վարդոյն յիմար համարէ,
Անգամ մըն ալ ասանկ կամիթ չ'ես ուտեր իմ մատերէս :

ՍՈՒՋԻՆԱԳ ՖԱՍԼԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՊԷՍԹԷ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԶԱՐՊԷՅՆ եւ կամ ԹԷՔ ՍՕՖԵԱՆ, ՏԵՏԷ ԷՖԷՆՏԻ

(Միւշքազը անուային կեանք կիւնսիրոյ սիրի շեյսա) ի վրայ .

Կիզիչ կարօտով գիշեր ցերեկ ես կը տոչորիմ,
Բէյրե բէյրեբէյ բէյրեբէյ բերեյ բերեյ բերեյ,
Սէրըք իմ պըչըոյլ, սիրա այրոյլ, ո՛հ, այո՛, քեզ փարիմ .

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Տէրն ուրախ պահէ թող քեզ, հոգիս, ես այսպէս այրիմ .

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԷՍԹԷ

ՈՒՍՈՒԼԻ ՏԷՎՐԻ ՔԷՊԻՐ, ԹԷԼԼԱԼՁԱՏԷ

(Սինեհե պիր շահգաւ սրամ էյիե կեյ) ի վրայ .

Կուրծքիս մէջ վայրկեանս մ'եկուր հանդչէ դու հոգւոյս նըման,
Բէյրեբէյրեյ բէյրե բէյրեբէյ բէյրեբէյ բերեյ բերեյ բերեյ, ո՛հ
Սէր իմ, սէր իմ, հանդչէ դու հոգւոյս նըման .

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Գինին զիս ըրաւ չէկ գինով, նազելիս . դու ես իմ դարման .

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԱԳՍԱԳ, ԱԼԻ ԷՖԷՆՏԻ

(Աշըգ օյսուս սանս էյ կօնչէ սիհէն) ի վրայ .

Քեզ տարիաւոր եղած օրէս, սակեհներ,
Սիրոյ գիրկը նետուեցայ ես անվեհեր .
Քեզ չ'եմ իտար՝ նուիրեն ալ ինձ դահեր,

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Սիրոյ գիրկը նետուեցայ ես անվեհեր .

Ի սէր հոգւոյդ, սիրականըդ մի՛ զոհեր,
Սիրոյդ նուիրեցի իմ ամէն շահեր .
Այս ընթացքէս թըշուառ սրտիկս ալ գոհ էր,

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԱԳՍԱԳ, ՇԱՃԻ ԱՐԻՖ ՊԷՅ

(Ուսլանուսը հալս հսէյի, սիւմէսի կօյնիւս) ի վրայ .

Ի՛նչ անշէջ կըրակ, սիրոյ հուրըս դեռ չի մարեցաւ,
Ծերացայ, սիրտըս կոյս սիրելէ չի դադարեցաւ,
Սա հըրապուրիչ աղջիկներուն ձեռքէն այրեցաւ .

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Ծերացայ, սիրտըս կոյս սիրելէ չի դադարեցաւ :

Մինչև ցարդ շատ սիրեց, տակաւին չի գըտաւ լըծորդ .
Հարկաւ լըծորդ մը պէտք էր ըլլալ հոգիին կըցորդ,
Հաստատամիտ մը չի տըւաւ ինձ բաղդըս նախանձուտ,

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՁԻՆԱԳ

ՌՒՍՈՒԼԻ ԱԳՍԱԳ, ՆԻԿՈՂՈՍ ԱՂԱ

(Սուգինագր արեշի աշգրմ եեքիշ փերեսե կե) ի վրայ .

Սիրոյդ հուրը հոգիս այրեց , նենգողի կարգ մի դասիր ,
Բաժակ մը տո՛ւր , այս կըրակը փուլթա՛ մարեւ , մի կասիր .
Եթէ անձըս մոխիր դառնայ՝ դու չ'ես մընար անբասիր ,

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Զիս կորուսիր , զհըրդ տեսիր , հասիր , օգնութեան հասիր :

Հրաշէկ երկաթ թարթիչներըդ սիրաբն խոցեց ու անցաւ ,
Սէրըդ զաշխարհ գլխուս դարձուց մի ամայի քարանցաւ .
Տեսութենէդ զրկեալ՝ մընաց խոցեալ սրտիս վըրան ցաւ :

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՁԻՆԱԳ

ՌՒՍՈՒԼԻ ԱԳՍԱԳ, ՀԱՃԻ ԱՐԻՅ ՊԷՅ

(Էսեակեմ փրնսկյե հալիմ հիփեսայեք) ի վրայ .

Չ'ես հանգարտիր՝ ես ո՛րչափ ալ ողորբեմ՝
կամակո՛ր սիրտ , քենէ ո՞րու բողոքեմ .
Գեզի համար մինչեւ ցե՛րբ անձս կեղեքեմ .

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

կամակո՛ր սիրտ , քենէ ո՞րու բողոքեմ :

Գոյութիւնըս քեզ խաղալիկ դարձուցիր ,
Ո՛չ գոհ եղար , ո՛չ վիճակըս հարցուցիր ,
կենաց բոլոր հաճոյքներն ինձ մոռցուցիր ,

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԱԳՍԱԳ, ԹԷԼԼԱԼ ՋԱՏԷ

(Տէսխմ էյ կհօնիւղ սուրբանը) ի վրայ .

Ե՞րբ վիճակիս պիտ' մնրմաքիս ,

Աչացըս լնյս , ազնիւ հողիս .

Եկուր ննջէ՛ ի մէջ գողիս ,

Աչացըս լնյս , ազնիւ հողիս :

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Տըւած խօսքըդ մէկ մը յիշէ ,

Փրկէ՛ սիրտըս հալու մաշէ ,

Իմ քաշածըս ո՞վ կը քաշէ ,

Աչացըս լնյս , ազնիւ հողիս :

Սիրտըս վարդոյլ քեզ բնակարան ,

Ե՛կ , մի դաւեր ալ ինձ դարան ,

Դու մէկ նայէ՛ հէգիս վըրան ,

Ես քեզ օրհնեմ հազար բերան :

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԱԳՍԱԳ, ՆԷՅՋԱՆ ԱՍԸՄ ԷՖԷՆՏԻ

(Կհօնիւղ պիւնսրը աշգընչա պագ ավարեղիւրսէն տիր) ի վրայ .

Սիրոյդ հիւանդն եմ , ո՞վ կոյս մատաղ , դարմանըս եկուր ճարէ ,
Կարօտակէզ հողիս այս սպաշաւն ինչո՞ւ սուղ վըճարէ .

Գիտեմ որ ախտաւոր տարփաւորաց քու գիրկըդ տաճար է ,

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Կարօտակէզ հողիս այս ապաշաւն ինչո՞ւ սուղ վըճարէ :

Դու ես պչրանքներով սրտիս վըրայ հազար վէրքեր շարող,
Մէկ անուշ ակնարկով՝ խոցեալ հողիս բըժըշկելու կարող,
Քանի որ ես քենէ ուրիշ չ'ունիմ ինձ դարման մը ճարող :

Շ Ա Ր Գ Ը Ս Ո Ւ Զ Ի Ն Ա Գ

Ո Ւ Ս Ո Ւ Լ Ի Ճ Ո Ւ Բ Ժ Ի Ն Ա, Բ Ը Ֆ Ա Յ Պ Է Յ

(Օ կիւղիւ նկիրեսք պենի ճկիր իյե նաշան ետեր) ի վրայ .

Իրնքուշ վարդըս անգթաբար կը չարչարէ զիս աւանդ ,
Վշտաբեկ սիրտս զերդ սոխակ , կը յօրինէ ողբ ու տաղ .
Անջատման սուր փուշերով պատուեց հողւոյս աունն խաղաղ .

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Վշտաբեկ սիրտս զերդ սոխակ , կը յօրինէ ողբ ու տաղ .
Վարդս աչերէս կը քաղէ շիթ շիթ արիւն իրբու շաղ ,
Մէկ ակնարկով բիւր անգամ կընէ հէք հողիս մատաղ .

Զմրան ամպոտ օրերը սուգը գըլուխս էր առած ,
Բաժանման ցուրտ հովերէն արիւնս սրտիս մէջ սառած ,
Կըսպասէի տենջանօք՝ դարնան դըռան աչքս յառած ,

Պչրանքով զիս կը գիւթէ, սիրոյս հուրը կ'արծարծէ ,
Դեռաբողբոջ վարդս արդեօ՛ք, ողբըս գեղգեղ կը կարծէ .
Կարօտն իբրք փուշ սատասկ տըկար կուրծքըս կը կրծէ ,

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՌԻՍՈՒԼԸ ԱՂԸՐ ՍԷՄԱՅԻ, ՄԷՀՄԷՏ ՊԷՑ

(Կիւղզարը հիշանիւն կիւղէրի) ի վրայ .

Գու վարդենի անձիւ վարդեր
Բացեր են ազնիւ շէկ թերթեր,
Սոխակն ալ կատարեց իւր դեր .

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Յիշեցի նոր դարնան զարդեր :

Գու ազնիւ ես, սչ անըզգամ,
Երբ քեզ տեսնեմ՝ հրճուանք կ'ըզգամ,
Զաշխարհ մոռցայ դամ քան ըզգամ .

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՌԻՍՈՒԼԸ ՏԻԻԵԷՔ, ՆԻԿՈՂՈՍ ԱՂԱ

(Հայալիս սիյսկսե սրեշիւր պրուզսը ճանրնա) ի վրայ .

Յիշատակըդ անշէջ հուր մը արծարծեց իմ՝ սրտիս խոր,
Օր մը չ'եկար, չի հարցուցիր վիշաբս, սվ սրտիս հատոր .
Մէկ նայուածքըդ կուրծքս ծակեց, ալ չի շակիր մէջքիս կոր,
Բըժիշկ հոգւոյս, կ'ուզեմ ճըզել անդարման սա վիրաւոր .

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Գու իմ պաշտելի հրեշտակըս, իսկ ես՝ սիրոյդ ճգնաւոր :

Ցարփաւորըդ ալ բաւական աչերէն արցունք սփռեց,
Մնջատումըդ հոգիս այրեց, մինչ գեղըդ սէրըս գրգռեց,
Սոխակի պէս ճվճրվացող սիրտըս երբեք չի լռեց,
Մի՛ դանդաղիր, եկ շուտ հասիր, կարօտըդ մահըս վճռեց,

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՁԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒՒԼԻ ՏԵՎՐԻ ՇԻՆՏԻ, ԱԼԻ ԷՖԵՆՏԻ

(Էյ հիշալ եպրու գամեո քաշաթ նիկեարի տիշիքան) ի վրայ .

Ո՛վ լուսնադէմ, խաւար սըրտիս լուսասփիռ սիրոյ հըմայն ,
Մէկ ժպիտըդ լուսաւորեց սգապատ աշխարհ համայն .
Թո՛ղ փարատէ շնչիդ զեփիւռն հոգն ու սուգ միանգամայն ,

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Մէկ ժպիտըդ լուսաւորեց սգապատ աշխարհ համայն :

Գանգուրներըդ զիս կաշկանդեց, սիրոյդ եմ կալանաւոր ,
Ներէ , ներէ՛ իմ յանցանայ, որչափ ալ եմ մեղաւոր .
Հէգ սիրականդ երջանկացնել կ'արժէ , հոգիս , իկաւ որ ,

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՁԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒՒԼԻ ՏԵՎՐԻ ՇԻՆՏԻ, ՐԻՖԱՅ ՊԷՅ

(Սեօզ օղնագ հիւանիսնե սեև պի՛ կիւղի գիպս միւսաւիվերսիև) ի վրայ

Քու նմանըդ ո՞վ է աեսեր, դեղեցկութեան ախպարն ես դու ,
Ե՛կ , մի ցնդիր մարիս մէջէն , երջանկութեան շէն երանդ դու ,
Շաա տարփաւոր գերի վարեց սոխակի պէս խօսուածքդ ազդու ,

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Ե՛կ , մի ցնդիր մարիս մէջէն երջանկութեան շէն երանդ դու :

Անյողդողդ մարդ մ'էի արդէն , միանգամայն և դըրական ,
Գեղըդ գլխէս խեղքս առաւ , արդ թափառիմ չուսուական ,
Բայց կը առկամ ամէն ցաւոյ՝ մինչեւ ըլլաս դու իրական :

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ՏԵՎՐԻ ՇԻՆՏԻ.

(Ներսէ գալոյն պեկիմ ևագրը մեղեյիմ) ի վրայ

Հոգւոյս հատոր իմ հրեշտակըս ո՞ւր մընաց,
Բաժինս եղաւ միայն տերնջանք, ողբ ու լաց.
Ոչ ոք եղաւ հէգ վիճակիս խորիմաց.

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Կարօտովը պիտի մեռնիմ աչքըս բաց:

Ե՞րբ պիտի դայ նազելիս դիս ըսփոփէ,
Անշատման սուրն հոգւոյս տունը կը կոփէ,
Մահուան բօթը հէգ սրտիկըս կը արփէ:

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԶԻՖԹԷ ՍՕՖԵԱՆ

(Մեկնիս պեղեկսի սուրն պահե ասգը) ի վրայ

Խնջոյքնիս շեննայ, լեցո՞ւր մատուակ,
Տխրութեան ախտին դիմին պատրուակ,
Արցունքներ դադրին որք դարձան առուակ.

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Լից, մատուակ, լից, մատուակ,
Մտունանք վիշտն ընենք փաղեկն նշաւակ:

Տրամութիւնը միշտ տխրութիւն բերէ.
Մեր աչերն ալ բա՛ւ արցունք թափեր է,
Արդ կը տոչորիմ, սիրտս անհամբեր է,

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԱԳՍԱԳ, ՇԱՃԻ ԱՐԻՑ ՊԷՅ

(Սուզինաց կրակ պեկի էյ մեհվեշիւ) ի վրայ .

Մի բորբոքեր անձըս, ո՛վ իմն լուսնադէմ,
Տարփով արդէն անձնաւորեալ եռանդ եմ,
Յաւոց կեդրոն սիրտըս՝ ինքնին կը քանդեմ ,

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Տարփով արդէն անձնաւորեալ եռանդ եմ :

Սիրտս՝ հրաբուլիս , շունչըս՝ բուռըն սիրոյ բոց ,
Սաղամանդըր (*), հոգիս սընաւ նորա ծոց ,
Գեղոյդ սիրուն, մի սաստկացներ այս հընոց ,

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԵԻԻՐԻԻՔ ԱԷՄԱՅԻ, ՇԱՃԻ ԱՐԻՑ ՊԷՅ

(Կօր կրակեկիր խաւր կշեւ սիյեկի կիրեան) ի վրայ .

Տես որ տրամուլթեան սուր փուշերը պատուեցին դարձեալ
Թըշուաւ սրտիկըս , որ էր արդէն սիրովըդ խոցեալ ,
Գոնէ երջանիկ ըլլայ քեզմով կեանքըս մընացեալ ,

Յ Ո Ր Դ Ո Ր Ա Կ

Լալով անցուցի , կարօտովըդ ժամանակս անցեալ :

Եկ , բաւ համարէ՛ քաջածներըս , սէրդ իմ սիրասուն ,
Գու կրնաս դասել ախուր հոգիս զուարթնոց դասուն .
Փութա՛ , լրացուր երջանկութեան խորհուրդներս հասուն ,

(*) Հրորդ, սեմեմեք, Լավայի մէջ ապրող ճճի մը :

ՕՅԼՈՒ ԴԱՐԳԸ ՍՈՒՁԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԳԻՅՅԵՒ ՍՕՏԵԱՆ, ՀԱՃԻ ԱՐԻՅ ՊԷՅ

(Օ՛ֆ, օ՛ֆ, օ՛ֆ, պէնի պիգար հետ իֆեն սերգենիչը) ի վրայ .

Օ՛հ, օ՛հ, մինչդեռ բաղդիս կշտամբանքն յուզէին զիս, օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ,

Յցունքներդ եղան արդէն շղթայ վզիս, օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ .

Սիրաբա ծակեց թարթիչըդ, աղին խռզիս, օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ,

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Յցունքներդ եղան արդէն շղթայ վզիս, օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ :

Ես այս սիրոյ ծուղակը կամօքս ինկայ, օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ,

Գիտեմ, անկէ ալ ինձ ազատում չիկայ, օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ,

Մէկ նայուածքդ զիս գերեց, հոգիս վրկայ, օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ .

ԴԱՐԳԸ ՍՈՒՁԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԵՒԻՐԻԻՔ ՍԷՄԱՅԻ,

(Բասյուռունա հրահի խորե, կշար) ի վրայ .

Նազելիս, ստբըդ պաղներլու համար,

Կոխած հոգերուդ եզայ հաւասար .

Ո՛վ տարփաւորիդ անձկութեան պատճառ,

Դեռ փափագներուդ ինչպէս չի հասար :

Վիշտ և տառապանք ինձի համար է ,

Տարբերութիւն մը չ'ունիմ յիմարէ ,

Երկինք իմ վըրայ բանաի կամար է ,

Դեռ չի լըրացաւ ապաշաւս, տեսար :

Եթէ քեզ սիրելն մեզք էր՝ ես մեղայ ,

Չախորդութեանց հուրն միշտ գլխուս տեղայ ,

Սրդեօք հիմայ ալ սիրոյ խեղճ եղայ ,

Յիմարի պէս միշտ թափառիմ լեռ սար :

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԳԱՅԱԳՕՑԹԻ, ՇԱՃԻ ԱՐԻՖ ՊԷՅ

(Տաւը հիւսնիւ ետրիւնիս հեկա շիֆտարը տր կոսեիւ) ի վրայ

Սիրուհւոյս գեղն ծուղակ մ'եղաւ քեզ վերջագէս, սրտիկըս,
Ազաղակէ շուրջ վարդենւոյն սոխակի պէս, սրտիկըս,
Սըգոյ ամպըդ թո՛ղ անձրեւէ այրած կօպէս, սրտիկըս,

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Երջանկութեան օթեւանն ես, է՞ր խուճապէս, սրտիկըս:

Կենաց բոլոր վայրկեաններդ թշուառութեանց շարք մըն էր,
Տրամու թեան սուր հարուածներէն քու վէրքերըդ կարդ մըն էր,
Սիրուհւոյդ հերն քեզ չլթայեց, ալ փախչելու ջանք մ'ըներ,

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԱԳՍԱԳ, ՇԱՃԻ ԱՐԻՖ ՊԷՅ

(Եսևնքալ օ կիզեղ կեօզերե պեկ շուխի սիթեմֆեար) ի վրայ

Այրեցայ սեւուկ աշուկներուդ, գառնուկս, յիբաւի,
Քու սիրոյդ հրոյն սաստկութենէն անձըս գըրաւի.
Սեւ ցըցունքներըդ դաշոյնի չափ արեան ծարաւի,
Խոցեալ սրտիկըս յօշոտեցին, դեռ դիմագրաւի՞.

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Մահըս աչք առի, սիրոյդ դըրի կեանքըս գըրաւի,
Կ'ուզե՞ս ըսպաննել, անգըթաբար՝ զիս յանիրաւի:

Ազգու նայուածքդ յափըշտակեալ միտքըս պաշարեց,
Սուր թարթիչներըդ սրտիս վըրայ խոր վէրքեր չարեց.
Տէնջանքն զերդ դահիճ կարօտակէզ հոգիս չարչարեց,
Այս ապաշաւը թըշուառ անձըս շատ սուղ վճարեց.

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԱԳՍԱԳ ԻՄ ԱՂԸՐ ՍԷՄԱՅԻ, ՏԵՏԵ ԷՖԵՆՏԻ

(Նեսիմն սեմ, ան, կիւզեղ, Աեսիմ) ի վրայ:

Ի՞նչ ես դու, ո՛հ, աղուօր, ի՞նչ ես,

Տարփաւորիդ սէր կը շնչես,

Սիրոյ զեփլու, դրախտէն վըջես, ան:

Վիշտս ու հոգըս դու կը զեղչես, ան:

Շընօրհ, հոգեակս, շընօրհ, հրեշտակս,

Ի՞նչ են այս հրապոյրք, ի՞նչ են այս զրկանք,

Համբոյր մը շնորհէ, հէգ հոգւոյս փրկանք. (ԿԵՒԷ)

Մ Ի Ա Ն

Յրցունքներըդ բուրեն մեխակ,

Հերըդ գանգուր՝ վզիս օղակ,

Շրթունքըդ վարդ, սիրտըս սոխակ,

Իածինս է միշտ ողբ աղաղակ:

ՇԱՐԳԸ ՍՈՒՋԻՆԱԳ

ՈՒՍՈՒԼԻ ԵԻԻՐԻԻՔ ՍԷՄԱՅԻ, ՏԵՏԵ ԷՖԵՆՏԻ

(Ճաննս փրագը աշգընդս սուզիկնազընեմ) ի վրայ:

Ի՞նչ տեսութենէդ զրկըլիլըս սրտիկըս յուզեց,

Կարօտիդ հուրը թըշուաւ հոգիս տոջորեց, կիզեց.

Չորնալու ձեռք մը մեր միութեան կապերը խըզեց.

Յ Ո Ր Գ Ո Ր Ա Կ

Բաղդս այսպէս ուզեց, աչքէս արիւն վաղեց,

Բէյրէյրէյ, բէյրէյրէյ, բէյրէյրէյ, բէյրէյրէյ, բէյրէյրէյ,

բէյրէյրա, բէյրէյրի բէյ.

ՔՕՉԱՔ ԵՂԱՆԱԿԻ ՎՐԱՅ ԶԱՓՈՒԱԾ ԵՐԳԵՐ

Հըրեշտակըդ եմ բարի,
Ուշ գըտայ շուտ կորուսի,
Երբ անունըդ կը յիշեմ,
Կարօտովըդ սրտիկըս,
Զոհն եմ անջատման փողին,
Վարդագոյն առոյգ դէմքըս,
Սէրըդ դժոխքէն փրկեց,
Բայց քնչ ըսեմ խեռ բաղդիս,
Յեզով անկողին փակչին,
Քեզ հոգւոյս մէջ պահէի,
Բաղդըս գտեր է զիս հեզ,
Վիշտերըս քեզ պատմէի,
Եկ՛ւր քեզի հետ փախչինք,
Բաւ տառապանք քաշեցինք,
Փետտէ՛, դռնէդ դուրս նետէ,
Բայց օտարին գարշահոտ,
Աշխարհ փոխուեցաւ սեւի,
Կ'անխայէի համբուրել,
Քաշածըս ո՞վ քաշեր է,
Երբ վարդ քաղել ուզեցի,
Միթէ չ'եղայ քեզ գերի,
Սրտիկըս անոր կ'երի,
Զիյտես ինչեր կը քաշեմ,
Մինչեւ երբ պիտի մաշեմ,
Անէ՛ծք պատճառ եղողին,
Կարօտըդ ներկեց դեզին,
Զիս արքայութիւն զրկեց,
Վերջն ալ զիս քենէ զըրկեց,
Բաժին ըլլան սատակչին,
Է՞ր տուի յափշտակչին,
Վիճակս ըրեր աղեկէզ,
Օր մը չի գացինք պարտէզ,
Ուր որ կ'ուզես՝ հոն թաքչինք,
Քիչ մ'ալ գերկ զրկի հանգչինք,
Երբ նուիրուածը վարդ է,
Ծաղիկը գըլուխդ խոթէ...
Ոչ ոք աչքիս կ'երեւի,
Քեզ օտարներուն տուի,
Հառչելէն՝ թոքս մաշեր է,
Ազատ չ'եղայ փուշերէ :

71
A 87390
67

~~USNO 1973 P.~~

ԳԻՆ ՄԷԿ ԴԱՌՈՒՄԷ ՄԷՃԻՏ

معارف عمومیہ نظارت جلیلا سنک رخصتیلہ طبع اولمشدر